

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

Кафедра менеджменту та адміністрування

(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

бакалавр

(назва освітнього ступеня)

на тему: Удосконалення управління ліквідністю підприємства,
на прикладі ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»

Виконав(ла): студент(ка) 4 курсу, групи БМ-41
спеціальності 073 Менеджмент

(шифр і назва спеціальності)

Сиваник Р.Р.
(прізвище та ініціали)

Керівник Кирич Н.Б.
(прізвище та ініціали)

Нормоконтроль Мосій О.Б.
(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри Сороківська О.А.
(прізвище та ініціали)

Рецензент Стойко І.І.
(прізвище та ініціали)

Факультет економіки та менеджменту
(повна назва факультету)

Кафедра менеджменту та адміністрування
(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Сороківська О.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« 5 » лютого 2024 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня бакалавр
(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю 073 Менеджмент
(шифр і назва спеціальності)

студенту Сиванику Роману Романовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. *Тема роботи* Удосконалення управління ліквідністю підприємства, на прикладі ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»

Керівник роботи д.е.н., проф. Кирич Н.Б.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від « 5 » лютого 2024 року № 4/7-119

2. *Термін подання* студентом завершеної роботи червень 2024

3. *Вихідні дані до роботи* _____

Статут підприємства, фінансово-бухгалтерська звітність підприємства, довідкові матеріали

4. *Зміст роботи* (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ, Розділ 1. Теоретичні основи управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства.

Розділ 2. Аналіз та оцінка фінансового стану ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА».

Розділ 3. Удосконалення управління ліквідністю та платоспроможністю ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА».

Розділ 4. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці.

Висновки

Бібліографія

5. *Перелік графічного матеріалу* (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)

Основні групи активів за ступенем ліквідності. Вплив агрегатів на величину ліквідності ТОВ «ОСП Корпорація Ватра». Структура агрегатів поточної ліквідності ТзОВ «ОСП Корпорація Ватра» за 2022 рік. Побудова поліноміальної функції запасів готової продукції ТзОВ «ОСП Корпорація Ватра». Показники запасів ТзОВ «ОСП Корпорація Ватра» за 2020-2022 роки.

Основні фінансові показники діяльності ТзОВ «ОСП Корпорація Ватра» за 2020-2022 роки.

Динаміка показників рентабельності ТзОВ «ОСП Корпорація Ватра» за 2020-2022 роки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
БЖД, основи охорони праці	доц. Окіпний І.Б.		

7. Дата видачі завдання 5 лютого 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
	Вступ	лютий 2024	виконано
1	Теоретичні основи управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства	лютий 2024	виконано
1.1	Економічна суть ліквідності підприємства та його платоспроможності		
1.2	Методичні основи аналізу ліквідності підприємства		
2	Аналіз та оцінка фінансового стану ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»	березень 2024	виконано
2.1	Організаційно-економічна характеристика діяльності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»		
2.2	Фінансовий аналіз товариства		
3	Удосконалення управління ліквідністю та платоспроможністю ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»	квітень 2024	виконано
3.1	Оптимізація запасів як напрямок вдосконалення управління платоспроможністю та ліквідністю товариства		
3.2	Використання факторного аналізу як засіб удосконалення ліквідності та платоспроможності товариств		
4	Безпека життєдіяльності, основи охорони праці	травень 2024	виконано
4.1	Актуальність безпеки життєдіяльності людини		
4.2	Особливості заходів електробезпеки на підприємствах		
	Висновки	травень 2024	виконано
	Бібліографія	травень 2024	виконано

Студент

_____ (підпис)

Сиваник Р.Р.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Кирич Н.Б.

_____ (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Сиваник Р.Р. Удосконалення управління ліквідністю підприємства, на прикладі ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА».

Кваліфікаційна робота бакалавра: 72 сторінки, 12 рисунків, 10 таблиць, 2 додатки, 25 літературних джерела.

Предмет дослідження: управління ліквідністю підприємства

Об'єкт дослідження: ліквідність підприємства.

Метою даної роботи є розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо шляхів удосконалення управління ліквідністю підприємства.

Методи дослідження – аналізу та синтезу, групування, порівняння, факторного аналізу, фінансово-економічного моделювання та прогнозування, балансовий, експертних оцінок.

Практичне значення роботи полягає в оптимізації управління оборотними активами та пасивами підприємства. За допомогою факторного аналізу розглянуто окремо різні аспекти ліквідності та виявлено їхній вплив на загальний показник. Поліпшення платоспроможності товариства через ефективну роботу з активами та дебіторською заборгованістю допоможе знизити ризики неплатоспроможності та забезпечить стабільність фінансових потоків і підвищить загальну ефективність діяльності досліджуваного підприємства. Результати дослідження можуть бути впроваджені в діяльність ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА».

Ключові слова: оптимізація, ліквідність, платоспроможність, фінансовий аналіз, фінансові показники, баланс, факторний аналіз, фінансова стійкість.

SUMMARY

Syvanyk R.R. Improvement of enterprise liquidity management (LLC "Corporation "VATRA" as a case study)

Bachelor's degree thesis of 72 pages, 12 pictures, 10 tables, 2 appendices, 25 references.

The subject of investigation liquidity management of the enterprise

The object of investigation liquidity of the enterprise

The aim of the work there is the development of theoretical provisions and practical recommendations on ways to improve the company's liquidity management

The methods of investigation are analysis and synthesis, grouping, comparison, economic and statistical analysis, financial and economic modeling and forecasting, balance sheet, expert assessments.

The practical significance of the work is the optimization of management of current assets and liabilities of the enterprise. With the help of factor analysis, various aspects of liquidity were considered separately and their influence on the overall indicator was revealed. Improving the company's solvency through effective work with assets and receivables will help reduce the risks of insolvency and ensure the stability of financial flows and increase the overall efficiency of the enterprise under study. The results of the research can be implemented in the activities of "OSP Corporation VATRA" LLC.

Key words: management, liquidity, solvency, financial analysis, financial indicators, balance sheet, factor analysis, financial stability.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1 Економічна суть ліквідності підприємства та його платоспроможності	9
1.2 Методологічні основи аналізу ліквідності підприємства	18
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»	26
2.1 Організаційно-економічна характеристика діяльності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»	26
2.2 Фінансовий аналіз товариства	33
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»	44
3.1 Оптимізація запасів як напрямок вдосконалення управління платоспроможністю та ліквідністю товариства	44
3.2 Використання факторного аналізу як засіб удосконалення ліквідності та платоспроможності товариства	51
РОЗДІЛ 4 Безпека життєдіяльності, основи охорони праці	59
4.1 Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій	59
4.2 Організація безпечної роботи електроустановок	62
ВИСНОВКИ	67
БІБЛОГРАФІЯ	70
ДОДАТКИ	73

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасній ринковій економіці важливість ефективного управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства надзвичайно зростає, оскільки виникає потреба вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Оптимальна робота з аналізом ліквідності та платоспроможності в значній мірі залежить від якості та повноти інформаційної бази, а також від використаних методів її оцінки, які найбільш точно відповідають цілям проведеного дослідження.

Невизначеність та нестабільність зовнішнього середовища також погіршують діяльність підприємств. Це стосується, зокрема, часто змінюваних курсів валют та відсоткових ставок на кредити, коливання ціни на продукцію тощо.

Ліквідність та платоспроможність є ключовими показниками фінансового стану будь-якого підприємства. Економічна сутність ліквідності полягає в можливості підприємства конвертувати свої активи (грошові кошти або інші активи) в готівку або в інші активи, які можна швидко реалізувати, з метою погашення поточних зобов'язань. Багато українських вчених працювали над питанням управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств, зокрема такі автори, як Бабич А.М., Базилінська О. Я., Бержанір І. А. , Дорошенко А. П., Бугай В.З., Білий Є.Л., Кирич Н.Б., Мосій О.Б., Машлій Г.Б., Юрик Н.Є., Шведа Н.М. та інші. Тому дана тема є актуальною для кожного підприємства, адже залишається відкритим питання збалансованого співвідношення між ліквідністю та платоспроможністю підприємства.

Мета дослідження. Метою даної роботи є дослідження методичних та теоретичних підходів до аналізування ліквідності та платоспроможності підприємства та розробка рекомендацій, які можна використати на практиці щодо удосконалення управління ліквідністю підприємства.

Завдання дослідження. В роботі було вирішено наступні завдання:

- досліджено теоретичні основи управління ліквідністю та

платоспроможністю підприємства;

- здійснено аналіз та оцінку фінансового стану ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»;
- запропоновано заходи, щодо удосконалення управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства;
- вивчено стан безпеки життєдіяльності та охорони праці на підприємстві.

Об'єкт дослідження – ліквідність підприємства.

Предмет дослідження – управління ліквідністю підприємства.

Практичне значення роботи полягає в оптимізації управління оборотними активами та пасивами підприємства. За допомогою факторного аналізу розглянуто окремо різні аспекти ліквідності та виявлено їхній вплив на загальний показник. Поліпшення платоспроможності товариства через ефективну роботу з активами та дебіторською заборгованістю допоможе знизити ризики неплатоспроможності та забезпечить стабільність фінансових потоків і підвищить загальну ефективність діяльності досліджуваного підприємства. Результати дослідження можуть бути впроваджені в діяльність ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА».

Методи дослідження: аналізу та синтезу, групування, порівняння, факторного аналізу, фінансово-економічного моделювання та прогнозування, балансовий, експертних оцінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна суть ліквідності підприємства та його платоспроможності

У сучасній ринковій економіці важливість ефективного управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства надзвичайно зростає, оскільки виникає потреба вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Оптимальна робота з аналізом ліквідності та платоспроможності в значній мірі залежить від якості та повноти інформаційної бази, а також від використаних методів її оцінки, які найбільш точно відповідають цілям проведеного дослідження.

У контексті аналізу ліквідності та платоспроможності фінансового стану підприємства якісна інформаційна база набуває вирішального значення. Від її якості залежить ухвалення стратегічних управлінських рішень для успішності функціонування підприємства. Отримання вичерпної та точної інформації є ключовим для розуміння поточного стану підприємства та його здатності виконувати фінансові зобов'язання. Саме ця інформація стає опорою для прийняття стратегічних рішень та розвитку ефективних фінансових стратегій.

Зокрема, аналіз ліквідності дозволяє оцінити наскільки швидко підприємство може конвертувати свої активи в готівку або інші засоби, необхідні для погашення поточних зобов'язань. Це важливо для забезпечення стабільності фінансових потоків та уникнення проблем з платежами. Платоспроможність, з іншого боку, демонструє здатність підприємства виконувати більш широкий спектр фінансових зобов'язань, зокрема, виплачувати позички, оплату праці, податки тощо. Цей показник відображає загальний фінансовий стан підприємства та його здатність до довгострокового розвитку.

Тому, поєднання аналізу ліквідності та платоспроможності дозволяє забезпечити не лише оптимальну роботу підприємства в теперішньому, а й

створити стратегії для конкурентоспроможність на ринку.

Ліквідність та платоспроможність є ключовими показниками фінансового стану будь-якого підприємства. Економічна сутність ліквідності полягає в можливості підприємства конвертувати свої активи (грошові кошти або інші активи) в готівку або в інші активи, які можна швидко реалізувати, з метою погашення поточних зобов'язань.

Високе значення ліквідності означає, що підприємство може швидко оплатити свої зобов'язання. До коефіцієнтів ліквідності належать:

- коефіцієнт поточної ліквідності;
- коефіцієнт покриття;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Коефіцієнт поточної ліквідності — це фінансовий показник, який використовується для оцінки здатності підприємства виконати свої поточні фінансові зобов'язання за допомогою доступних у нього поточних активів. Цей показник відображає співвідношення між поточними активами та поточними зобов'язаннями.

Формула для розрахунку коефіцієнта поточної ліквідності має такий вигляд:

$$\text{Коефіцієнт поточної ліквідності} = \frac{\text{Поточні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (1.1)$$

Поточні активи включають грошові кошти, запаси, поточні інвестиції та інші активи, які можуть бути легко конвертовані в гроші протягом короткострокового періоду (зазвичай протягом одного року). Поточні зобов'язання, з свого боку, це фінансові зобов'язання, які мають бути сплачені протягом того самого короткострокового періоду.

Іншими словами, коефіцієнт поточної ліквідності вказує на здатність підприємства швидко перетворити свої поточні активи в готівку для виконання своїх термінових зобов'язань. Зазвичай оптимальне значення цього показника залежить від конкретної галузі та специфіки бізнесу, але загалом значення, близьке до 1 або трохи більше, вважається прийнятним для багатьох підприємств, оскільки

воно вказує на те, що у підприємства достатньо поточних активів для погашення своїх поточних зобов'язань.

Коефіцієнт покриття - це фінансовий показник, який використовується для оцінки здатності підприємства виконати свої фінансові зобов'язання за рахунок певних видів активів або прибуткових потоків. Цей показник дозволяє зрозуміти, наскільки підприємство може витримати фінансові труднощі або сплачувати певні види зобов'язань. Існує декілька видів коефіцієнтів покриття і кожен з них може оцінювати різні аспекти фінансової стійкості підприємства. Основні з них:

- коефіцієнт покриття відсоткових зобов'язань, визначає наскільки прибуток підприємства покриває відсотки, які воно повинне сплатити по своїх зобов'язаннях;

- коефіцієнт покриття забезпечення показує наскільки активи підприємства покривають його забезпечення або зобов'язання перед кредиторами;

- коефіцієнт покриття обслуговування боргу - це відношення між сумою прибутку та його платежами за обслуговування боргу (включаючи відсотки та погашення основної суми боргу).

За допомогою цих коефіцієнтів можна оцінити ризики, пов'язані з платоспроможністю та здатністю підприємства погасити свої зобов'язання. Вони є важливими інструментами для аналізу фінансової стійкості та прийняття рішень щодо управління фінансами підприємства.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності - це фінансовий показник, який відображає здатність підприємства виконати свої зобов'язання шляхом використання його найбільш ліквідних активів. Цей коефіцієнт оцінює співвідношення між грошовими та найбільш ліквідними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями.

Формула для розрахунку коефіцієнта абсолютної ліквідності така:

$$\text{Коефіцієнт абсолютної ліквідності} = \frac{\text{Грошові кошти та еквіваленти грошей}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (1.2)$$

Грошові кошти та їх еквіваленти включають готівку, банківські вклади та

інші фінансові інструменти, які можуть бути легко конвертовані в гроші в короткостроковий період, зазвичай протягом одного року. Поточні зобов'язання - це фінансові зобов'язання, які мають бути сплачені також протягом короткострокового періоду. Коефіцієнт абсолютної ліквідності дає уявлення про те, наскільки підприємство може швидко виконати свої зобов'язання, використовуючи свої найбільш ліквідні активи, які можна легко перетворити в готівку. Цей показник допомагає в оцінці фінансової стійкості та здатності підприємства забезпечити потрібну ліквідність для погашення своїх короткострокових зобов'язань.

Платоспроможність підприємства - можливість підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання, зокрема виплачувати кредити, виплачувати заробітну плату, сплачувати податки тощо. Високий показник платоспроможності свідчить про стабільність підприємства і його здатність до довгострокового стабільного фінансового стану.

Збалансоване співвідношення між ліквідністю та платоспроможністю важливе для успішного функціонування підприємства. Висока ліквідність свідчить про гнучкість, але при цьому може зменшувати рентабельність, оскільки великий обсяг грошових коштів не приносить доходу. З іншого боку, низька ліквідність може призвести до проблем з оплатою поточних зобов'язань. Тому оптимальний баланс між цими показниками - ключовий аспект фінансового управління підприємством.

Активи підприємства можна розділити на різні групи в залежності від їхнього ступеня ліквідності, тобто на те, наскільки швидко вони можуть бути конвертовані в готівку або в її еквіваленти.

Основні групи активів за ступенем ліквідності наведені на рисунку 1.1.

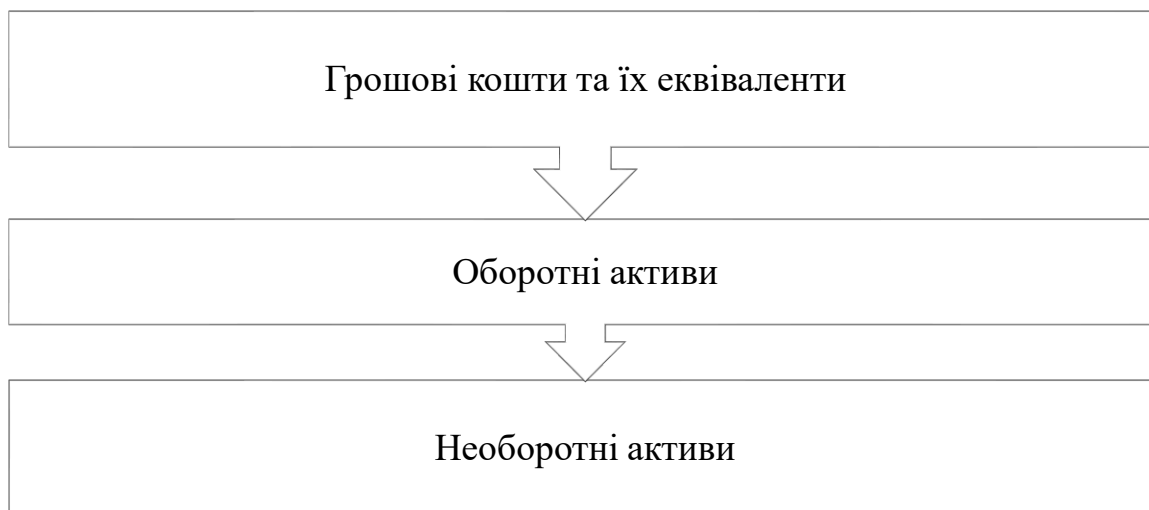

Рисунок 1.1 - Основні групи активів за ступенем ліквідності

Розглянемо детально основні групи активів товариства за ступенем ліквідності.

1. Грошові кошти та їх еквіваленти. Це найбільш ліквідні активи, оскільки це готівка та еквіваленти готівки, які можна використовувати безпосередньо для розрахунків. Сюди входять готівка на рахунках підприємства, банківські вклади, легко доступні фінансові інструменти, які можна швидко конвертувати в готівку.

2. Оборотні активи. Ця група включає активи, які можуть бути легко перетворені в готівку протягом короткого періоду часу, зазвичай протягом одного року. Сюди входять запаси, дебіторська заборгованість, інвестиції тощо.

3. Необоротні активи. До цієї групи включають активи, які не можуть бути швидко конвертовані в готівку або мають триваліший цикл конвертації. Сюди входять постійні активи, такі як основні засоби (наприклад, будівлі, обладнання), інвестиції в нерухомість та інші активи, які мають тривалий строк використання.

Розділення активів за ступенем ліквідності допомагає менеджерам підприємств розуміти, які активи можуть бути використані для покриття поточних зобов'язань та забезпечення ліквідності підприємства в короткостроковій перспективі.

Пасиви підприємства групуються за строками погашення зобов'язань на кілька основних груп, враховуючи час, протягом якого ці зобов'язання мають бути

сплачені, а саме:

- короткострокові зобов'язання (поточні зобов'язання), які мають бути сплачені протягом короткого строку, зазвичай протягом одного року. Сюди включаються векселі, заборгованість перед постачальниками, кредити, податки, заробітна плата, короткострокові позики тощо;

- довгострокові зобов'язання включають зобов'язання, які мають бути сплачені пізніше, ніж за один рік. Це можуть бути довгострокові позики, облігації, борг перед банками або інші кредити, орендні платежі на тривалий строк тощо;

- власний капітал, зобов'язання перед власниками або акціонерами підприємства. Включає у себе внески акціонерів, нерозподілений прибуток, додатковий капітал та інші складові, що відображають власний капітал підприємства.

Групування пасивів за строками погашення зобов'язань є важливим для управління фінансами підприємства. Це допомагає вирішувати питання щодо оптимального використання фінансових ресурсів, планування погашення зобов'язань, управління ліквідністю та забезпечення фінансової стійкості компанії.

Для оцінки ліквідності балансу підприємства проводиться вертикальний та горизонтальний аналіз. Аналіз балансу є важливими інструментами для оцінки ліквідності та загальної фінансової стійкості підприємства.

Вертикальний аналіз балансу, також відомий як аналіз структури дозволяє оцінити структуру активів, пасивів і власного капіталу підприємства у відсотковому співвідношенні. Він полягає в порівнянні кожної окремої позиції балансу з загальною сумою активів або пасивів. Це допомагає виявити внутрішню структуру балансу, визначити основні складові та їх відносну важливість.

За допомогою горизонтального аналізу балансу оцінюються зміни в показниках балансу протягом певного періоду. Він порівнює показники за різні періоди (наприклад, рік до року або квартал до кварталу) для виявлення тенденцій, змін у структурі активів, пасивів та власного капіталу. Це допомагає зрозуміти динаміку змін та можливі тенденції, які можуть вплинути на ліквідність та фінансову стабільність підприємства в майбутньому.

Обидва методи аналізу допомагають виявити сильні та слабкі сторони фінансового стану підприємства, визначити ризики та можливості для подальшого управління фінансами та розвитку стратегій для покращення ліквідності та фінансової стійкості.

Баланс підприємства вважається абсолютно ліквідним, якщо підприємство має достатньо грошових коштів або еквівалентів, які можуть бути швидко перетворені на готову, щоб покрити свої поточні зобов'язання. Це важливо для забезпечення стабільності та ефективного функціонування підприємства.

Основні умови, які вказують на абсолютну ліквідність балансу підприємства:

- поточні активи перевищують поточні зобов'язання. Грошові кошти, еквіваленти грошей, запаси та інші поточні активи підприємства перевищують поточні зобов'язання перед кредиторами та постачальниками;

- висока рівновага між оборотними активами та поточними зобов'язаннями. Ліквідні активи, які можуть бути швидко конвертовані в готівку, забезпечують здатність погасити поточні зобов'язання без проблем і забезпечують фінансову стійкість;

- здатність швидко виконати зобов'язання. Підприємство може безперешкодно та вчасно виконати свої фінансові зобов'язання, не маючи проблем з отриманням необхідних коштів для погашення поточних зобов'язань;

- низький ризик неплатоспроможності. Баланс демонструє, що підприємство має достатні ресурси, щоб уникнути ризику неплатоспроможності та виконати свої фінансові зобов'язання вчасно та в повному обсязі.

Абсолютна ліквідність вказує на те, що підприємство має достатньо ресурсів для покриття своїх поточних зобов'язань без необхідності продажу основних активів чи залучення додаткового фінансування. Абсолютна ліквідність балансу підприємства показує здатність виконати свої фінансові зобов'язання без затримок або труднощів, підприємство має достатні ресурси для оплати всіх своїх поточних зобов'язань, що свідчить про його фінансову стійкість та здатність ефективно управляти грошовими потоками.

Однак, абсолютна ліквідність може бути не завжди доцільною. Наприклад,

якщо більшість активів підприємства знаходиться в грошовій формі або легко ліквідна, це свідчить про неефективне використання ресурсів, що в свою чергу, призводить до зниження прибутковості. Розумне збалансування між ліквідністю та доходами є ключем до успішного фінансового управління.

Тому, важливо мати оптимальний рівень ліквідності, що відповідає конкретним потребам та специфіці бізнесу. Для деяких галузей підприємств, де ризики неплатоспроможності високі, вищий рівень ліквідності може бути доцільним. Однак, для інших галузей, де акцент ставиться на прибутковість, менший рівень ліквідності може бути більш оптимальним, дозволяючи оптимізувати використання ресурсів для досягнення більшого доходу.

Платоспроможність підприємства може стикатися з різними труднощами, які впливають на його здатність виконувати фінансові зобов'язання та забезпечувати своєчасну оплату. Основні негативні фактори які впливають на платоспроможність підприємства наведені на рисунку 1.2.

Рисунок 1.2 - Основні негативні фактори які впливають на платоспроможність підприємства

Дальше розглянемо більш детально кожний фактор який впливає на показник платоспроможності підприємства:

1. Нестабільність грошових потоків. При нестабільності в грошових поступленнях виникають труднощі в оплаті поточних зобов'язань, оскільки підприємство може мати недостатньо коштів для їх виконання.

2. Велика заборгованість. Заборгованість перед постачальниками або борги створюють тиск на платоспроможність, особливо, якщо заборгованість накопичується то стає складніше її погасити.

3. Недостатня ліквідність. Якщо активи підприємства не легко конвертуються в готівку або якщо вони заблоковані у довгострокових інвестиціях, це призводить до труднощів у виконанні короткострокових зобов'язань.

4. Високі витрати на кредитування. При високих відсоткових ставках по кредитах ускладнюється погашення боргів що впливає на платоспроможність підприємства.

5. Зміни в ринкових умовах. Зниження попиту на продукцію чи послуги підприємства впливає на його здатність генерувати прибуток та забезпечувати платоспроможність.

6. Управлінські рішення. Неефективне управління, недостатня стратегія розвитку чи недооцінка ризиків можуть призвести до погіршення платоспроможності.

Управління цими труднощами вимагає комплексного підходу, стратегічного планування та ефективного управління фінансами для забезпечення стійкості та платоспроможності підприємства.

Рівень платоспроможності та фінансової стійкості підприємства залежить від кількох ключових факторів. Зокрема, управління грошовими потоками визначає, наскільки швидко підприємство може генерувати грошові кошти для покриття своїх зобов'язань. Ступінь ліквідності активів визначає, наскільки швидко активи можуть бути конвертовані в готівку без втрати вартості. Чим більша ліквідність, тим вищий рівень поточної платоспроможності. Оптимальна структура капіталу підприємства важлива для фінансової стійкості. Значна заборгованість може

збільшити ризик неплатоспроможності, тоді як власні кошти забезпечують більшу стійкість. Здатність підприємства виявляти, оцінювати та керувати ризиками впливає на його фінансову стійкість. Ефективне управління ризиками допомагає уникати фінансових труднощів. Також, занадто великі запаси або неефективне управління оборотними активами можуть утруднити поточну платоспроможність. Економічні умови, політична нестабільність, зміни в ринкових та секторальних умовах можуть впливати на фінансову стійкість підприємства.

Загалом, оптимальне управління ресурсами, ефективне управління ризиками та уважне планування фінансів створюють основу для високого рівня поточної платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

1.2 Методологічні основи аналізу ліквідності підприємства

Методологічні основи аналізу - це принципи, засади та підходи, на яких ґрунтується концепція проведення аналізу у певній сфері. У контексті фінансового аналізу, наприклад, методологічні основи визначають принципи вибору методів, показників та підходів для оцінки фінансового стану підприємства.

Методологічні основи аналізу фінансів включають:

- використання даних та інформації. Аналіз базується на систематичному зборі, обробці та інтерпретації фінансових даних з різних джерел, зокрема, бухгалтерської звітності, фінансових звітів тощо;

- вибір показників та методів. Ретельний відбір ключових показників та методів аналізу, які найкраще відображають фінансовий стан підприємства (наприклад, ліквідність, рентабельність, платоспроможність);

- використання порівняльного аналізу з попередніми періодами, конкурентами чи галузевими стандартами для зрозуміння тенденцій та контексту розвитку;

- належна інтерпретація показників та результатів аналізу для визначення проблемних факторів та можливих стратегій управління;

- використання отриманих даних для розробки стратегій розвитку, управління ризиками та прийняття управлінських рішень.

Вище зазначені методологічні основи допомагають створити систематичний

підхід до аналізу фінансової стійкості та ефективності підприємства, що важливо для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та стратегії розвитку.

Методологічні основи аналізу ліквідності підприємства включають ряд підходів та інструментів для оцінки його здатності виконувати фінансові зобов'язання та генерувати прибуток. Основні принципи методології аналізу ліквідності включають використання фінансової звітності, визначення ключових показників ліквідності, аналіз строків погашення зобов'язань та поточних активів, порівняльний аналіз, прогнозування та стратегічне планування.

Аналіз ліквідності ґрунтується на даних фінансової звітності, зокрема з балансу підприємства, звіту про фінансові результати, звіту про рух капіталу та іншу звітність. Завдяки цим даним можна визначити структуру активів та пасивів, а також показники ефективності та ліквідності. Використання показників, таких як коефіцієнти ліквідності, які відображають співвідношення між активами та зобов'язаннями, є ключовим для оцінки поточного стану ліквідності підприємства. Оцінка термінів погашення поточних зобов'язань порівняно з часом реалізації поточних активів допомагає визначити, наскільки ефективно підприємство може покрити свої зобов'язання. Порівняльний аналіз ліквідності з попередніми періодами, іншими підприємствами у галузі або з відомими стандартами допомагає встановити тенденції та порівняти результати. Врахування специфіки галузі, в якій працює підприємство, та зовнішніх чинників, таких як економічні умови, політичні ризики тощо, допомагає зрозуміти контекст, у якому функціонує підприємство. Розуміння ліквідності допомагає розробити стратегічні плани щодо управління грошовими потоками, ризиками та оптимізувати структури капіталу для покращення фінансової стійкості.

Ці методи і підходи дозволяють отримати повний картину фінансової ліквідності підприємства, що є ключем до ефективного фінансового управління та прийняття стратегічних рішень.

Фінансовий аналіз підприємства ділиться на внутрішній та зовнішній. Це дві різні стратегії оцінки фінансового стану підприємства, що використовують різні джерела та підходи для отримання інформації.

Внутрішній фінансовий аналіз це вид аналізу який базується на внутрішніх даних підприємства. При внутрішньому аналізі використовується фінансова звітність, яку створює саме підприємство, а також деталізовані звіти, які створюються для внутрішнього користування, такі як аналіз витрат, ефективність виробництва, стратегія управління запасами тощо. До внутрішнього аналізу також відновиться прогнозування та бюджетування завдяки яким плануються майбутні фінансові показники на основі внутрішніх даних та ресурсів.

Зовнішній фінансовий аналіз базується на зовнішніх джерелах та даних, що не належать самому підприємству. Цей вид аналізу допомагає отримати об'єктивну оцінку фінансового стану, порівняти його з іншими гравцями на ринку та галузевими стандартами, а також прогнозувати можливі ризики та перспективи. При зовнішньому фінансовому аналізі оцінюється фінансову стійкість та кредитоспроможність підприємства на основі зовнішніх факторів та фінансових показників. Також проводиться оцінка фінансових даних в контексті ринкових умов. Це дозволяє зрозуміти, наскільки ефективно підприємство функціонує порівняно з іншими гравцями на ринку. Здійснюється аналіз впливу загальноекономічних факторів, таких як інфляція, відсоткові ставки по кредитах, політична ситуація на фінансовий стан підприємства.

Зовнішній аналіз є важливим чинником для отримання повної картини фінансового стану підприємства, оскільки він дозволяє отримати об'єктивну перспективу в порівнянні з ринковим середовищем, регіональними та галузевими показниками. Об'єктивна оцінка, отримана через зовнішній аналіз, може допомогти у формулюванні стратегії розвитку, управлінні ризиками та прийнятті управлінських рішень.

Отже, внутрішній аналіз дозволяє підприємству контролювати та оцінювати свій власний фінансовий стан, тоді як зовнішній аналіз допомагає отримати об'єктивну оцінку за допомогою зовнішніх джерел та порівнянь з ринковим середовищем. Обидва види аналізу важливі для розуміння та планування фінансової стратегії підприємства.

Оцінка платоспроможності підприємства вимагає аналізу різних аспектів

фінансового стану. Етапи та вихідна інформація, яка використовується для проведення оцінки платоспроможності наведена на рисунку 1.3.

Збір фінансової звітності підприємства	<ul style="list-style-type: none">• Баланс, звіт про фінансові результати, звіт про грошові потоки.• Звіти за попередні роки для визначення тенденцій.
Аналіз фінансових показників	<ul style="list-style-type: none">• Коефіцієнти ліквідності.• Коефіцієнти платоспроможності.• Аналіз рентабельності.
Оцінка строків погашення зобов'язань та операційного циклу	<ul style="list-style-type: none">• Строки погашення кредитів, терміни платежів з поставальниками.• Оцінка часу, який потрібен для перетворення товарів у кошти.
Використання рейтингів та аналіз зовнішніх оцінок	<ul style="list-style-type: none">• Рейтинги агентств з оцінки кредитоспроможності.• Аналіз зовнішніх аналітиків.
Оцінка ризиків	<ul style="list-style-type: none">• Фінансові ризики.• Ризики ринкової конкуренції.• Регуляторні ризики.
Враховання зовнішніх факторів	<ul style="list-style-type: none">• Загальноекономічна ситуація.• Політична стабільність.• Валютні ризики.
Аналіз оборотних коштів	<ul style="list-style-type: none">• Оцінка оборотних активів.• Співвідношення оборотних активів та оборотних зобов'язань.

Рисунок 1.3 - Етапи та вихідна інформація, яка використовується для проведення оцінки платоспроможності

Зазначені на рисунку 1.3 етапи збору та аналізу інформації надають можливість отримати повну картину щодо платоспроможності підприємства та його здатності виконувати фінансові зобов'язання. Оцінка цих факторів є важливою для прийняття рішень щодо кредитування, інвестування та управління ризиками.

Для більшої зрозумілості фінансового стану підприємства групуються активи і пасиви балансу. Розрізняють такі способи групування:

1. За функціональним призначенням:
 - основні засоби (будівлі, обладнання, машини);
 - фінансові інвестиції (акції, облігації, банківські депозити);
 - оборотні активи (запаси, готівка, дебіторська заборгованість).
2. За ліквідністю:
 - ліквідні активи (готівка, еквіваленти грошових коштів, короткострокові інвестиції);
 - менш ліквідні активи (основні засоби, нерухомість, довгострокові інвестиції).
3. За джерелами походження (пасивами):
 - власний капітал (нерозподілений прибуток, акціонерний капітал);
 - позиковий капітал (заборгованість перед кредиторами, банківські кредити).
4. За строками погашення (пасивами):
 - короткострокові зобов'язання (заборгованість, яка має бути погашена протягом року);
 - довгострокові зобов'язання (позики та інші заборгованості, які планується погашати пізніше, ніж за рік).
5. За функціональним призначенням (для пасивів):
 - капітал (акціонерний капітал, резерви);
 - заборгованість (кредиторська заборгованість, позики).

Групування активів та пасивів балансу допомагає зрозуміти, яким чином різні елементи складають фінансову структуру підприємства. Це також сприяє аналізу ризиків, ліквідності та платоспроможності.

Платоспроможність підприємства полягає у здатності вчасно виконувати фінансові зобов'язання та виплачувати свої борги. Це є критичним для стабільності та успішності підприємства та довіри його на ринку. Платоспроможність є критичним для підприємства в довгостроковій перспективі. Підприємство, яке має

високий рівень платоспроможності, може легше залучати фінансування, розширювати свою діяльність, вести переговори з постачальниками та укласти вигідні угоди з клієнтами.

Здатність підприємства до ефективного управління своїми фінансами, контролем над поточними та оборотними активами, а також прогнозуванням та управління ризиками є вирішальним для забезпечення його платоспроможності. Додатково, підприємство може проводити аналіз своєї кредитної історії, зокрема боргів та власного капіталу, а також здатність до генерації прибутку для підтримки своєї платоспроможності в певні періоди.

Ключові фактори які впливають на платоспроможність підприємства зображено на рисунку 1.4.

Загальний успіх у досягненні платоспроможності відбувається в гармонійному врахуванні всіх факторів які наведені на рисунку 1.4.

Основною метою управління платоспроможністю є досягнення такого фінансового стану підприємства, який забезпечить йому здатність вчасно та повністю виконувати свої зобов'язання. Це включає в себе оптимізацію структури балансу, забезпечення ефективного управління оборотним та основним капіталом, а також ретельний аналіз та управління фінансовими потоками. Іншими словами, підприємство має забезпечити належну взаємодію між активами та пасивами для максимізації ліквідності та зменшення фінансових ризиків.

На основі вивчення наукових джерел, можна зробити висновок, що управління платоспроможністю підприємства є важливим аспектом його фінансової стійкості. Адже воно вчасно зможе розрахуватися з кредиторами та виконати свої фінансові зобов'язання.

Крім того, управління платоспроможністю передбачає постійний моніторинг і оцінку фінансових показників, таких як показники ліквідності, оборотності активів та власного капіталу. Аналіз цих показників дозволяє вчасно виявляти можливі проблеми та приймати ефективні рішення для їх вирішення.

Фінансовий стан	<ul style="list-style-type: none"> Аналіз ключових фінансових показників, таких як коефіцієнти ліквідності, покриття тощо.
Ефективність управління оборотним капіталом	<ul style="list-style-type: none"> Здатність швидко перетворювати оборотні кошти у грошові
Кредитний рейтинг та кредитоспроможність	<ul style="list-style-type: none"> Історія погашення попередніх боргів, кредитний рейтинг та репутація підприємства впливають на його можливість отримати нові кредити та умови їх видачі
Ефективне фінансове планування	<ul style="list-style-type: none"> Ретельне складання бюджетів та фінансових планів підприємства розпоряджатися своїми ресурсами, планувати доходи та витрати, що впливають на його платоспроможність.
Стратегії управління ризиками	<ul style="list-style-type: none"> Ефективне управління ризиками, такими як валютний, відсотковий, кредитний ризик, дозволяє підприємству зменшити негативний вплив непередбачуваних ситуацій.
Стабільність доходів	<ul style="list-style-type: none"> Залежність від обмеженої кількості джерел доходу може вплинути на платоспроможність. Розмаїття джерел доходу може допомогти зменшити ризики.
Управління капіталом та інвестиціями	<ul style="list-style-type: none"> Важливо правильно управляти капіталом та інвестиціями, уникати зайвих ризиків та гарантувати, що інвестиції приносять відповідний дохід
Управління зобов'язаннями	<ul style="list-style-type: none"> Управління строками платежів та взаємовідносинами з постачальниками позитивно впливає на ліквідність підприємства.
Ефективне управління запасами	<ul style="list-style-type: none"> Збалансування кількості товарів та уникнення перевантажень запасами допоможе зберегти грошові кошти та покращити платоспроможність
Взаємодія з фінансовими установами	<ul style="list-style-type: none"> Підприємство повинно мати ефективні умови та співпрацю з банками, щоб забезпечити собі доступ до фінансових ресурсів у разі потреби.
Макроекономічне середовище	<ul style="list-style-type: none"> Економічні та політичні зміни на ринку, зміни відсоткових ставок та інші макроекономічні фактори впливають на фінансовий стан підприємства

Рисунок 1.4 - Ключові фактори, які впливають на платоспроможність підприємства

Отже, управління платоспроможністю також включає розробку стратегії залучення та використання фінансових ресурсів, адаптованих до змін на ринку та внутрішніх умов підприємства. Це сприяє стабільності фінансового стану та підтримує конкурентоспроможність компанії в довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ
«ОСП КОРПОРАЦІЯ ВАТРА»

**2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності ТОВ
«ОСП Корпорація Ватра»**

Товариство з обмеженою відповідальністю «ОСП Корпорація ВАТРА» розташоване в місті Тернополі по вулиці Микулинецька, 46. Засновано у 1957 році як державне підприємство під назвою "Електроарматура", та було провідним виробник світлотехнічного обладнання. Починаючи з 1965 року, підприємство почало виробництво світлотехнічного устаткування. Були розроблені та впроваджені у виробництво світильники для хімічної та гірничорудної промисловості. Починаючи з 1971 року підприємство розширило свою діяльність та почало виробляти побутові світильники різноманітних видів. У середині 70-х років вироблялися пускорегулювальні апарати та впроваджено виробництво прожекторів. На початку вісімдесятих років створено виробництво технологічного обладнання та інструментів. З 1988 року підприємство перетворилось у науково-виробниче об'єднання, а від 1996 року стало відкритим акціонерним товариством.

На порозі нового тисячоліття товариство радикально оновило свій асортимент, розробило та впровадило багато сучасних світильників та прожекторів для освітлення промислових об'єктів. З 2006 року розпочало виробництво світлодіодних світильників. З кінця 2003 року товариство об'єднало дев'ять спеціалізованих підприємств із приватним капіталом, а вже із 2006 року функціонує як товариство з обмеженою відповідальністю "ОСП Корпорація ВАТРА".

Основним видом економічної діяльності товариства є виробництво електричного освітлювального устаткування, що відноситься до сфери електротехнічної промисловості. Ця галузь економічної діяльності включає в себе проектування, виробництво та постачання різноманітних світлових пристроїв та

обладнання для освітлення. Товариство спеціалізується на виробництві різних типів світильників, ламп, ліхтарів, прожекторів та інших електричних пристроїв для освітлення. Виробництво освітлювального обладнання пов'язане з дотриманням встановлених стандартів якості та безпеки. Певна продукція підлягати сертифікації відповідно до різних стандартів та нормативів. Товариство спрямовує своє виробництво на промислове та комерційне освітлення.

На сьогоднішній день товариство випускає таку продукцію:

- вибухозахищене освітлення;
- промислове освітлення;
- вуличне освітлення;
- прожектори;
- офісне освітлення;
- освітлення бомбосховищ;
- люстри на замовлення;
- світильники LED.

Всі види економічної діяльності товариства зображено на рисунку 2.1.

Рисунок 2.1 - Види економічної діяльності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»

Дальше проведемо аналіз основних показників балансу товариства щоб отримати інформацію щодо здатності ним виконувати свої фінансові зобов'язання. Аналіз цих показників дозволяє власникам, інвесторам та управлінцям зрозуміти ефективність управління ресурсами підприємства та його фінансовий ризик. Це є важливою частиною фінансового менеджменту та прийняття стратегічних рішень.

Аналіз основних показників балансу товариства наведено в таблиці 2.1

Таблиця 2.1 – Аналіз балансу ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» (тис.грн.)

Показники	Роки		Відхилення	
	2021	2022	Абсолютне, тис.грн.	Відносне, %
Актив				
Необоротні активи	50666	49646	-1020	-2,0
Оборотні активи	49614	61249	11635	23,5
запаси	7647	10405	2758	36,1
дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	26327	29696	3369	12,8
дебіторська заборгованість за розрахунками	3117	1263	-1854	-59,5
гроші та їх еквіваленти	5406	8599	3193	59,1
Баланс	100280	110895	10615	10,6
Пасив				
Власний капітал	70566	72438	1 872,0	2,7
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0	0	0,0	0,0
Поточні зобов'язання і забезпечення у тому числі:	29714	38457	8 743,0	29,4
короткострокові кредити банку	0	11000	11000	0,0
кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	13869	9509	-4360,0	-31,4
поточні зобов'язання за розрахунками	15845	17948	2 103,0	13,3
Баланс	100280	110895	10615,0	10,6

Як бачимо з таблиці, необоротні активи зменшились на 2,0% у 2022 в порівнянні із 2021 роком. Збільшення оборотних активів на 23,5% свідчить про

значний приріст ліквідних активів у 2022 році. Значний приріст у запасах (36,1%) вказує на збільшення об'ємів запасів. Дебіторська заборгованість за розрахунками впала на 59,5%, що вказує на поліпшення управління заборгованістю. Загальний баланс зріс на 10,6% або на 10615тис.грн., що вказує на зростання вартості активів товариства.

Щодо пасивів, то збільшення власного капіталу на 2,7%, або на 1872тис.грн. свідчить про позитивні зміни в структурі власності товариства. Довгострокові зобов'язання і забезпечення без змін. Загальні поточні зобов'язання зросли на 29,4%, або на 8743тис.грн., що вказує на збільшення короткострокових зобов'язань. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги зменшилася на 31,4%, або на 4360тис.грн., та свідчить про оптимізацію заборгованості перед постачальниками.

Динаміка активів ТЗОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за останні три роки зображена на рисунку 2.2.

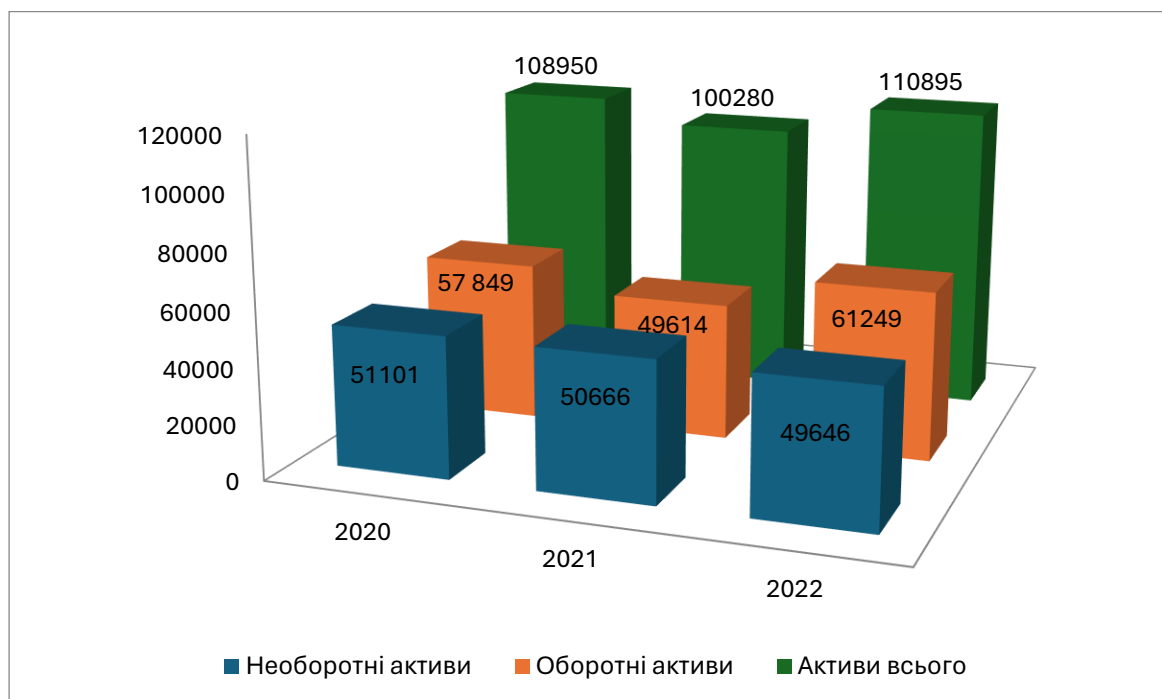

Рисунок 2.2 - Динаміка активів ТЗОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» у 2020-2022 роки, тис. грн.

З рисунку 2.2 бачимо, що у 2021 році відбулося послаблення господарського потенціалу за рахунок зменшення суми активів на 8,0%. У 2022 році ситуація

змінилася і активи товариства збільшилися на 10,6%, тобто збільшився обсяг наявного у розпорядженні майна.

Аналіз показників балансу вказує на певні позитивні та негативні тенденції. Збільшення оборотних активів та власного капіталу свідчить про стабільність та розвиток товариства. Зменшення дебіторської заборгованості за розрахунками та кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги вказує на ефективне управління фінансовими ресурсами. Однак важливо враховувати, що збільшення поточних зобов'язань також вказує на збільшення фінансових зобов'язань, що потребує уваги та управлінських рішень.

Основні показники фінансово-господарської діяльності та їх динаміка ТЗОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Показники фінансової діяльності ТЗОВ «ОСП Корпорація Ватра», тис.грн.

№ п/п	Показники	Роки		Відхилення	
		2021	2022	Абсолютне, тис.грн.	Відносне, %
1	Дохід від реалізації продукції	163417	182505	19088	11,7
2	Собівартість реалізованої продукції	129563	145623	16060	12,4
3	Валовий прибуток	33854	36852	2998	8,9
4	Чистий прибуток	6105	2962	-3143	-51,5
5	Середньорічна вартість основних фондів	51105	49837	-1268	-2,5
6	Дебіторська заборгованість	26327	29696	3369	12,8
7	Кредиторська заборгованість	29714	27457	-2257	-7,6
8	Адміністративні витрати	19650	23415	3765	19,2
9	Витрати на збут	7622	9467	1845	24,2
10	Інші операційні витрати	6662	6825	163	2,4

Аналіз фінансових показників товариства за 2021 та 2022 роки показує, що дохід від реалізації продукції зріс на 11,7%, або на 19088 тис.грн., та свідчить про успішну реалізацію продукції та розширення ринків збуту. Собівартість

реалізованої продукції збільшилась на 12,4%. Збільшення валового прибутку на 8,9%, або на 2998тис.грн., є позитивним показником, що вказує на ефективне управління виробництвом. Зменшення чистого прибутку на 51,5%, або на 3143тис.грн. є тривожним сигналом і вимагає уваги.

Основною причиною цього є проблеми зі збутом. Збільшення дебіторської заборгованості (12,8%) та зменшення кредиторської (-7,6%) вказують на певні проблеми зі сплатою платежів. Зростання адміністративних витрат (19,2%) та витрат на збут (24,2%) в основному пов'язано з розширенням бізнесу та вимагає уважного аналізу ефективності витрат. Невелике збільшення інших операційних витрат (2,4%) є нормальним коливанням.

Отже, збільшення обороту та валового прибутку свідчать про успіх у виробничій та комерційній діяльності. Однак, зниження чистого прибутку та збільшення адміністративних витрат вимагають уваги, і можливо, корекції стратегій управління витратами та оптимізації бізнес-процесів. Необхідно також ретельно вивчити показники заборгованості, оскільки їхні зміни можуть вказувати на проблеми в управлінні ліквідністю та фінансовою стійкістю.

Аналіз елементів операційних витрат товариства наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Елементи операційних витрат ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА», тис.грн.

№ п/п	Показники	Роки		Відхилення	
		2021	2022	Абсолютне,	Відносне,
				тис.грн.	%
				2022/2021	2022/2021
1	Матеріальні затрати	56927	63662	6735,0	11,8
2	Витрати на оплату праці	41864	51185	9321,0	22,3
3	Відрахування на соціальні заходи	9027	10637	1610,0	17,8
4	Амортизація	3741	4524	783,0	20,9
5	Інші операційні витрати	13746	21520	7774,0	56,6
6	Разом	125305	151528	26223,0	20,9

Аналіз операційних витрат товариства показав, що у 2022 році матеріальні затрати зросли на 11,8%. Збільшення витрат на матеріали свідчить про зростання

обсягів виробництва. Витрати на оплату праці зросли на 22,3%, відрахування на соціальні заходи на 17,8% в основному за рахунок підвищенням заробітної плати. Амортизація зросла на 783 тис. грн. (20,9%). Збільшення амортизаційних витрат свідчить про розширення активів та модернізацію виробничих потужностей. Інші операційні витрати зросли на 7774 тис. грн (56,6%). Суттєве збільшення інших операційних витрат вказує на різноманітні фактори, такі як збільшення витрат на маркетинг, додаткові послуги, інвестиції у дослідження та розробки тощо.

Загалом, операційні витрати зросли на 26223 тис. грн або 20,9% у 2022 році порівняно із попереднім 2021. Загальний ріст операційних витрат викликаний сумарним впливом зростання всіх вищезазначених елементів.

Загальне зростання операційних витрат на 20,9% вказує на інтенсивний розвиток бізнесу. Контроль за ефективністю управління витратами та пошук можливостей для їх оптимізації буде важливим етапом для забезпечення стабільності та прибутковості підприємства

Структура операційних витрати товариства за 2022 рік зображена на рисунку 2.3.

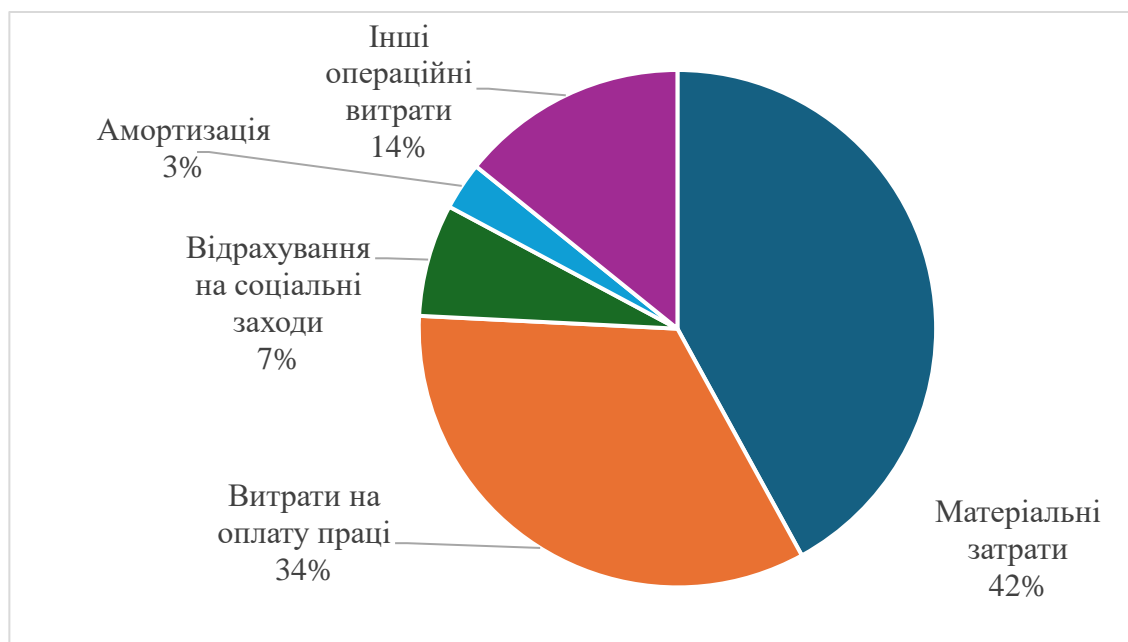

Рисунок 2.3 – Структура операційних витрат ТзОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2022 рік, %

Отже, з рисунка 2.3 можна зробити наступний висновок, найбільша частка в

структурі операційних витрат товариства у 2022 році припадає на матеріальні затрати 42%, витрати на оплату праці 34% та інші операційні витрати 14%.

2.2 Фінансовий аналіз товариства

Фінансовий аналіз - це процес оцінки фінансової діяльності підприємства. Його метою є зрозуміти фінансовий стан компанії, її прибутковість, ліквідність, платоспроможність та інші аспекти, що можуть впливати на ефективність її діяльності.

Фінансовий аналіз включає в себе ретельний розгляд фінансової звітності товариства, а саме:

- форма 1 «Баланс»;
- форма 2 «Звіт про фінансові результати»;
- форма 3 «Звіт про рух грошових коштів»;
- форма 4 «Звіт про власний капітал»;
- форма 5 «Примітки до фінансової звітності»;
- інші оперативні дані.

Для аналізу також можуть використовуватися різні показники, етапи та методи аналізу для отримання глибшого розуміння фінансового стану товариства.

Основні етапи фінансового аналізу включають:

- збір та аналіз фінансової інформації, а також інших релевантних фінансових даних;
- розрахунок фінансових показників для оцінки різних аспектів фінансової діяльності, таких як ліквідність, рентабельність, платоспроможність тощо;
- порівняння з іншими періодами чи конкурентами. Дані аналізу порівнюються з попередніми періодами фінансової звітності або з результатами конкурентів для отримання контексту та визначення тенденцій;
- формування висновків з аналізу та розробка рекомендацій для покращення фінансового стану підприємства.

Фінансовий аналіз є важливою складовою стратегічного управління підприємством, оскільки дозволяє керівництву приймати обґрунтовані рішення, а

інвесторам та кредиторам - зрозуміти ризики та перспективи інвестування чи кредитування.

Фінансовий стан підприємства визначається сукупністю різних фінансових показників, які відображають його фінансовий стан та стійкість.

До основних показників, які використовуються для оцінки фінансового стану включають:

- активи (всі власності та права підприємства) та пасиви (зобов'язання та власний капітал) за конкретний період часу. Показники балансу є основою для оцінки фінансового стану;

- звіт про фінансові результати показує доходи та витрати підприємства за певний період часу. Він визначає чистий прибуток (чи збиток) після врахування всіх витрат;

- звіт про рух грошових коштів, відображає приріст або зменшення готівкових активів протягом певного періоду і є важливим показником для оцінки ліквідності підприємства;

- рентабельність вказує на ефективність використання ресурсів;

- ліквідність, оцінює здатність підприємства виконати свої фінансові зобов'язання в короткостроковий період. Розглядається, зокрема, відношення поточних активів до поточних зобов'язань;

- фінансова незалежність показує, наскільки підприємство фінансується власним та позиковим капіталом.

Ці показники допомагають створити повний картину фінансового стану підприємства і дозволяють ухвалювати обґрунтовані рішення стосовно управління та стратегії розвитку. Фінансовий аналіз зазвичай використовується для порівняння з іншими періодами часу, сектором чи конкурентами.

Дальше проведемо розрахунок та аналіз коефіцієнтів, що висвітлюють різні боки господарювання, враховуючи вплив внутрішнього та зовнішнього середовищ на фінансовий стан товариства.

Першим розглянемо показники майнового стану товариства, зокрема фондоозброєність, фондомісткість, знос основних засобів, фондovіддача,

рентабельність основних засобів та сума прибутку на 1 гривню основних засобів.

Фондомісткість є ключовим показником, що використовується для оцінки ефективності використання основних фондів в процесі виробництва. Вона визначає, яка вартість основних фондів припадає на одиницю виробленої продукції. Цей показник дозволяє керівництву оцінити ефективність використання основних фондів.

Фондоозброєність є показником, який використовується для вимірювання рівня забезпеченості підприємства основними засобами на кожного працівника. Показник розраховується як відношення балансової вартості основних засобів до середньої чисельності працюючих протягом певного періоду часу. Показник фондоозброєності потрібен для аналізу ефективності використання основних засобів на підприємстві та може бути використаний для прийняття рішень щодо подальших інвестицій у технічне оновлення та розвиток виробництва.

Коефіцієнт зносу основних засобів вказує на те, як швидко основні засоби підприємства зношуються. Низький коефіцієнт зносу свідчить про те, що основні засоби підприємства використовуються ефективно та мають довгий термін служби.

Фондовіддача є ключовим індикатором для оцінки продуктивності та ефективності виробничих процесів. Висока фондовіддача вказує на те, що підприємство виробляє значну кількість продукції з відносно невеликими витратами на основні виробничі фонди. З іншого боку, низька фондовіддача може вказувати на неефективне використання ресурсів або потребу в модернізації виробничих процесів.

Рентабельність основних засобів вказує, як ефективно підприємство використовує свої основні активи для генерації прибутку. Висока рентабельність основних засобів свідчить про ефективне використання активів для генерації прибутку.

Сума прибутку на 1 гривню основних засобів вказує на кількість прибутку, яку приносить одна гривня основних засобів. Чим вищий цей показник, тим ефективніше використання основних засобів для отримання прибутку.

Показники майнового стану є важливими для оцінки ефективності та

стійкості підприємства та можуть допомагати у прийнятті правильних стратегічних фінансових рішень.

Показники майнового стану ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» наведені в таблиці 2.4

Таблиця 2.4 - Показники майнового стану ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2021-2022 роки

№ п/п	Показники	Роки		Відхилення	
		2021	2022	Абсолютне	Відносне, %
1	Фондомісткість	0,61	0,56	-0,05	-0,08
2	Фондоозброєність	1900,2	2607,2	707,0	37,21
3	Знос основних засобів	0,50	0,52	0,02	4,07
4	Фондовіддача	1,63	1,80	0,17	10,40
5	Рентабельність основних засобів	1,52	0,73	-0,79	-52,0
6	Сума прибутку на 1 гривню основних засобів	0,06	0,03	-0,03	-52,74

Отже, як бачимо з таблиці 2.4 значення фондомісткості не значно зменшилося з 0,61 у 2021 році до 0,56 у 2022 році. Фондоозброєність зросла з 1900,2тис.грн. у 2021 році до 2607,2тис.грн. у 2022 році. Коефіцієнт зносу основних засобів дещо зріс з 0,50 до 0,52, що свідчить про збільшення темпів зносу основних засобів, але це збільшення не є значимим. Фондовіддача збільшилася з 1,63 у 2021 році до 1,80 у 2022 році. Рентабельність основних засобів знизилася з 1,52 до 0,73, що показує на меншу ефективність використання основних активів для генерації прибутку. Сума прибутку на 1 гривню основних засобів зменшилася з 0,06 у 2021 році до 0,03 у 2022 році, що свідчить про те, що генерація прибутку від кожної одиниці основних засобів також зменшилася.

Отже, загальною тенденцією показників майнового стану товариства така, що фондоозброєність зросла але ефективність використання цих ресурсів для генерації прибутку у 2022 року знизилася.

Дальше розглянемо показники ліквідності товариства, зокрема коефіцієнти покриття, швидкої ліквідності, абсолютної ліквідності та чистий оборотний

капітал.

Вищий коефіцієнт покриття свідчить про більшу спроможність товариства виплачувати свої зобов'язання. Коефіцієнт швидкої ліквідності визначає, наскільки товариство може погасити свої поточні зобов'язання за допомогою найбільш ліквідних активів. Високий коефіцієнт швидкої ліквідності свідчить про здатність товариства швидко виплачувати свої поточні зобов'язання. Коефіцієнт абсолютної ліквідності вимірює здатність товариства виплатити свої зобов'язання в разі негайної потреби, включаючи всі ліквідні активи. Високий коефіцієнт абсолютної ліквідності вказує на високий рівень фінансової безпеки підприємства, оскільки воно має достатньо ліквідних активів для виплати своїх зобов'язань навіть у випадку непередбачуваних обставин. Чистий оборотний капітал вказує на фінансові резерви товариства для оптимального обігу робочого капіталу. Позитивне значення чистого оборотного капіталу вказує на те, що підприємство має достатні ресурси для ведення операцій і може ефективно управляти своїм робочим капіталом.

Кожен з цих показників відіграє важливу роль у вимірі ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Аналіз цих коефіцієнтів дозволяє зрозуміти, наскільки товариство готове до виплати своїх зобов'язань та як ефективно воно управляє своїми фінансами.

Показники ліквідності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» наведені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 - Показники ліквідності ТзОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2021-2022 роки

№ п/п	Показники	Роки		Відхилення	
		2021	2022	Абсолютне	Відносне, %
1	Коефіцієнти: - покриття	1,7	1,6	-0,1	-4,6
2	- швидкої ліквідності	1,2	1,0	-0,2	-11,4
3	- абсолютної ліквідності	0,18	0,2	0,02	11,1
4	Чистий оборотний капітал, тис.грн.	19900,0	22792,0	2892,0	14,5

Як бачимо з таблиці 2.5 значення коефіцієнта покриття знизилося з 1,7 у 2021 році до 1,6 у 2022 році. Однак, обидва роки мають коефіцієнт покриття, що перевищує нормативне значення. Коефіцієнт швидкої ліквідності також зменшився з 1,2 до 1,0 у 2022 році, що вказує на меншу здатність товариства швидко погашати свої поточні зобов'язання. Однак, значення свідчить про певну ліквідність підприємства. Коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс з 0,18 у 2021 році до 0,2 у 2022 році, це свідчить про збільшення здатності підприємства виплатити свої поточні зобов'язання за рахунок готівки, еквівалентів готівки та короткострокових фінансових інвестицій. Чистий оборотний капітал збільшився з 19900,0 тис. грн. у 2021 році до 22792,0 тис. грн. у 2022 році, що вказує на збільшення резервів для оптимального обігу робочого капіталу та здатність ефективніше управляти фінансовими ресурсами.

Як висновок, товариство відзначається певним рівнем ліквідності та здатністю виплачувати свої зобов'язання, але існує певна нестабільність у фінансових показниках, що може вимагати уваги та додаткового аналізу.

Наступним, розглянемо показники платоспроможності товариства, зокрема, коефіцієнти платоспроможності, фінансування, забезпеченості власними оборотними запасами, маневреності робочого капіталу та маневреності власних засобів.

Коефіцієнт платоспроможності визначає наскільки товариство здатне виплачувати свої короткострокові зобов'язання за рахунок своїх ліквідних активів. Вищий коефіцієнт платоспроможності свідчить про більшу здатність підприємства виплачувати свої зобов'язання у короткостроковому періоді.

Показники платоспроможності відіграють важливу роль у фінансовому аналізі та управлінні підприємством. Вони допомагають визначити платоспроможність, рівень залежності від зовнішнього фінансування, ефективність управління оборотним та власним капіталом, а також готовність підприємства до вирішення фінансових завдань.

Показники платоспроможності ТзОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» наведені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 - Показники платоспроможності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2021–2022 роки

№ п/п	Показники	Роки		Відхилення	
		2021	2022	Абсолютне	Відносне, %
1	Коефіцієнт платоспроможності	0,70	0,65	-0,05	-7,2
2	Коефіцієнт фінансування	0,42	0,53	0,11	26,1
3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними запасами	0,40	0,37	-0,03	-7,2
4	Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	0,28	0,31	0,03	11,6
5	Коефіцієнт маневреності власних засобів	0,28	0,31	0,03	11,6

З таблиці 2.6 бачимо що коефіцієнт платоспроможності зменшилося з 0,70 у 2021 році до 0,65 у 2022 році. Це свідчить про певне зниження здатності підприємства виплачувати свої короткострокові зобов'язання з ліквідних активів. Значення коефіцієнта фінансування зросло з 0,42 у 2021 році до 0,53 у 2022 році, що вказує на збільшення залежності підприємства від довгострокового зовнішнього фінансування для забезпечення своїх активів. Підвищення цього показника потребує уваги у вивченні стратегії фінансування. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними запасами зменшилося з 0,40 до 0,37. Це вимагає управлінської уваги до ефективного управління оборотними запасами. Коефіцієнт маневреності робочого капіталу та власних засобів зріс з 0,28 до 0,31. Це свідчить про певне покращення здатності підприємства ефективно управляти своїм робочим капіталом та власними ресурсами для виконання своїх фінансових завдань.

Загальний висновок, щодо цих показників такий, товариство стикається з певними фінансовими викликами такими як зниження платоспроможності та збільшення залежності від довгострокового фінансування.

Дальше розглянемо показники ділової активності товариства, зокрема, коефіцієнти оборотності кредиторської та дебіторської заборгованостей, термін погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей та коефіцієнт оборотності матеріальних запасів. Розглянемо детальніше кожен із зазначених

показників. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості вказує на те, як швидко товариство сплачує свої зобов'язання перед постачальниками. Вищий коефіцієнт свідчить про те, що товариство ефективно управляє своєю кредиторською заборгованістю, оплачуючи швидко свої зобов'язання. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості вказує на швидкість, з якою підприємство збирає гроші від своїх клієнтів. Якщо коефіцієнт вищий то товариство успішно управляє процесом стягнення грошей від клієнтів.

Строк погашення дебіторської заборгованості вказує на середню кількість днів, яку товариству потрібно для отримання оплати від своїх клієнтів. Відповідно, зменшення цього показника свідчить про прискорення процесу стягнення грошей від клієнтів. Строк погашення кредиторської заборгованості показує середню кількість днів, яку підприємство має для сплати своїх зобов'язань перед постачальниками. Зменшення цього показника, також, вказує на те, що підприємство сплачує швидко свої зобов'язання перед постачальниками. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів вказує на ефективність товариства використання своїх запаси у виробничих процесах та реалізації товарів. Вищий коефіцієнт свідчить що товариство швидко використовує свої матеріальні запаси у виробництві.

За допомогою цих показників можна оцінити ефективність управління оборотним капіталом та розглядаючи ці показники разом, можна отримати повну картину про фінансовий стан та операційну ефективність товариства.

Показники ділової активності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» наведені в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 - Показники ділової активності ТзОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2021-2022 роки

№ п/п	Показники	Роки		Відхилення	
		2021	2022	Абсолютне	Відносне, %
1	Коефіцієнти: -оборотності кредиторської заборгованості	2,18	1,27	-0,91	-41,6

Продовження табл. 2.7.					
2	-оборотності дебіторської заборгованості	26,21	20,83	-5,38	-20,5
3	-оборотності матеріальних запасів	4,40	2,03	-2,38	-54,0
4	Термін погашення дебіторської заборгованості, днів	14	18	4	28,6
5	Термін погашення кредиторської заборгованості, днів	167	287	120	71,9

На основі даних таблиці 2.7 можна зробити висновок, що коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився з 2,18 у 2021 році до 1,27 у 2022 році свідчить про те, що товариство має певні труднощі в управлінні кредиторською заборгованістю. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості хоча зменшився з 26,21 до 20,83 він залишається на високому рівні але слід відмітити, що товариство ефективно управляє дебіторською заборгованістю. Строк погашення дебіторської заборгованості збільшився з 14 днів у 2021 році до 18 днів у 2022 році. Строк погашення кредиторської заборгованості суттєво збільшився з 167 днів до 287 днів та свідчить про затримки у сплаті зобов'язань перед постачальниками. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів зменшився з 4,40 у 2021 році до 2,03 у 2022 році свідчить про те, що товариство має проблеми в управлінні матеріальними запасами. Це впливає на продуктивність та витрати виробництва.

Загальною тенденцією показників ділової активності товариства є певне погіршення управління оборотним капіталом та збільшення строків погашення.

Розрахуємо також показники рентабельності товариства, такі як коефіцієнт рентабельності активів, коефіцієнт рентабельності власного капіталу та коефіцієнт рентабельності продукції. У всіх трьох показниках основна ідея полягає в вимірюванні ефективності та прибутковості. Однак вони оцінюють рентабельність у різних аспектах. Коефіцієнт рентабельності активів показує ефективність використання всіх активів товариства. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу показує як власний капітал приносить прибуток. Коефіцієнт рентабельності продукції фокусується на прибутковості виробничого процесу. Комбінація всіх трьох показників дає повний обсяг інформації про фінансову

ефективність товариства та може вказати на сильні та слабкі сторони в його операціях.

Показники рентабельності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» наведені в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 - Показники рентабельності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2021-2022 роки

№ п/п	Показники	Роки		Відхилення	
		2021	2022	Абсолютне	Відносне, %
1	Коефіцієнти: - рентабельності активів	3,04	0,70	-2,34	-76,96
2	- рентабельності власного капіталу	4,33	1,04	-3,29	-76,06
3	- рентабельності продукції	4,20	2,22	-1,97	-47,01

В таблиці 2.8 бачимо суттєве зниження всіх показників рентабельності. Основною причиною зменшення показників рентабельності є зниження прибутку у 2022 році. Для покращення цих показників необхідно звернути особливу увагу на фактори, які впливають на прибутковість, ефективне використання власного капіталу та ефективність виробничого процесу.

Для більшого сприйняття на рисунку 2.4 зображена динаміка коефіцієнтів рентабельності товариства за 2020 -2022 роки.

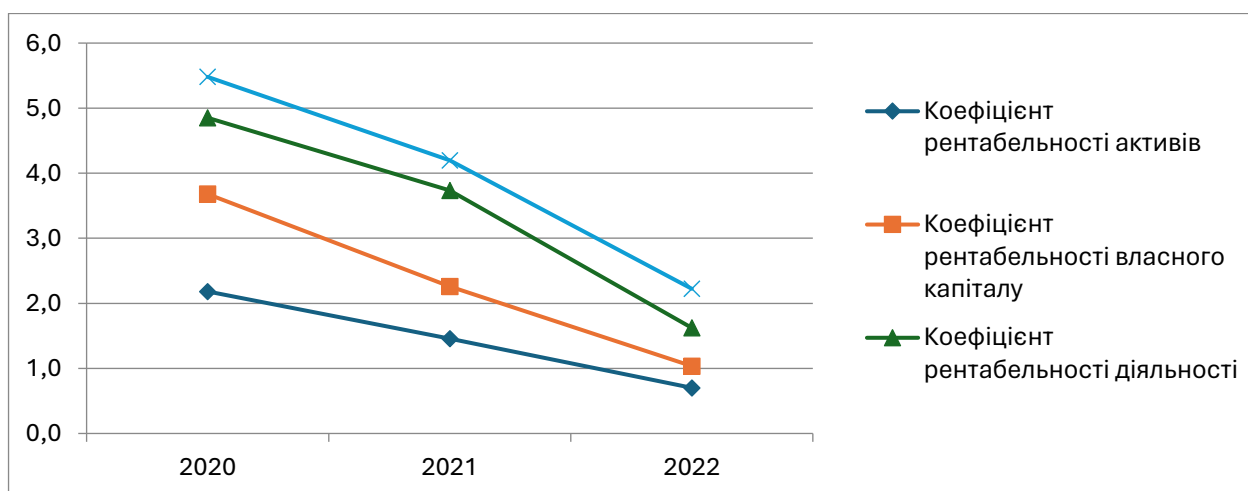

Рисунок 2.4 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2020-2022 роки,%

Динаміка основних фінансових показників діяльності, а саме, дохід від реалізації продукції, собівартість реалізованої продукції, валовий прибуток та чистий прибуток ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2020-2022 роки зображена на рисунку 2.5.

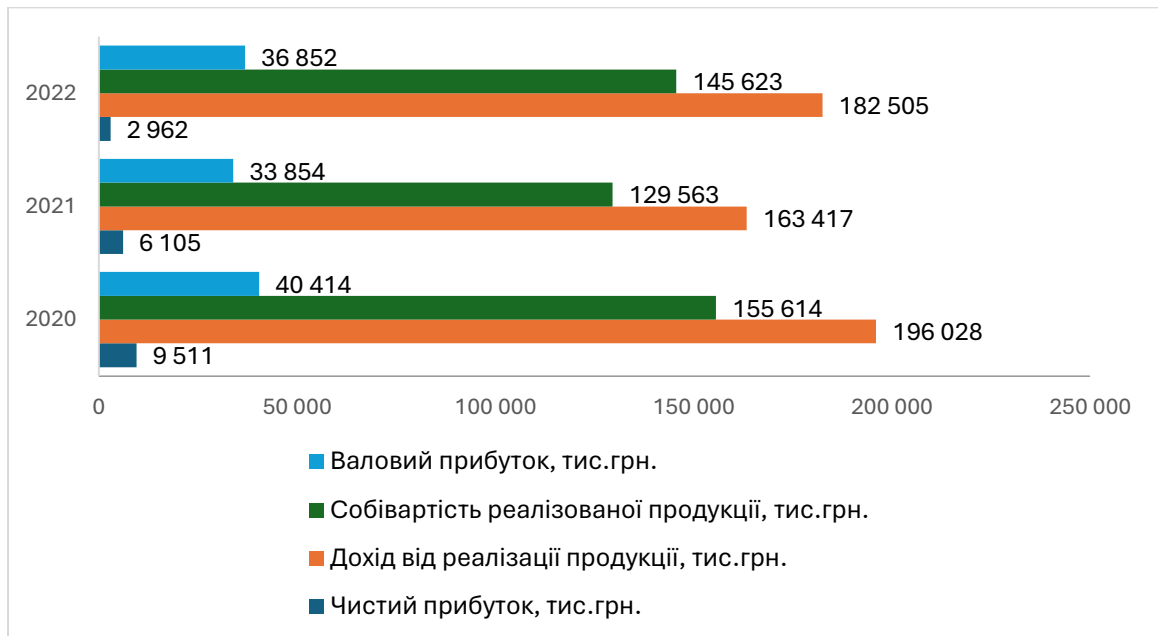

Рисунок 2.5 – Основні фінансові показники діяльності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2020-2022 роки, тис.грн.

На рисунку 2.5 бачимо, що дохід від реалізації продукції зменшився з 196028 тис.грн. у 2020 році до 182505 тис.грн. у 2022 році, що свідчить про певні труднощі у збуті продукції через конкурентну ситуацію на ринку. Відповідно, собівартість реалізованої продукції також зменшилася з 155614 тис.грн. у 2020 році до 145623 тис.грн. у 2022 році. Валовий прибуток скоротився з 40414 тис.грн. у 2020 році до 36852 тис.грн. у 2022 році. Чистий прибуток різко зменшився з 9511 тис.грн. у 2020 році до 2962 тис.грн. у 2022 році, що вказує на серйозні труднощі у збереженні чистого прибутку після сплати всіх витрат і податків.

Отже, фінансовий стан товариства за останні три роки не виявляє стабільності та знижується прибутковість. Розробка стратегії відновлення прибутковості та ліквідності товариства розглянемо в третьому розділі нашої роботи.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ТОВ «ОСП КОРПОРАЦІЯ ВАТРА»

3.1. Оптимізація запасів як напрямок вдосконалення управління платоспроможністю та ліквідністю товариства

У сучасних умовах конкурентного бізнес-середовища одним із найважливіших аспектів ефективного управління підприємством є забезпечення його фінансової стійкості. Два ключових показники - платоспроможність та ліквідність - є критичними для забезпечення нормального функціонування будь-якого підприємства. Управління цими показниками вимагає постійного вдосконалення та узгодженого підходу.

Один з ключових аспектів управління платоспроможністю та ліквідністю є ефективне управління оборотними коштами. Підприємство повинно стежити за тим, щоб не осідало занадто багато коштів у запасах або незавершеному виробництві. Важливим аспектом також є оптимізація структури капіталу, що включає в себе раціональне використання власних та запозичених коштів, для забезпечення стабільності фінансових потоків та зменшення фінансових ризиків. Підприємство повинно систематично аналізувати та оцінювати ризики своїх клієнтів та контрагентів. Ефективне управління цими ризиками допоможе уникнути можливої несплати боргів.

Ефективне управління платоспроможністю та ліквідністю є ключовим фактором успіху будь-якого підприємства. Посилення уваги до цих аспектів, а також постійне вдосконалення стратегій управління фінансами дозволить забезпечити стійке фінансове положення та конкурентну перевагу на ринку.

Одним з основних завдань удосконалення управління платоспроможністю та ліквідністю товариства є оптимізація управління оборотними активами та пасивами. Це означає ефективне управління грошовими потоками, активами та зобов'язаннями товариства для забезпечення стабільності фінансової ситуації.

Кожне підприємство зацікавлене здійснювати свою діяльність при мінімальних запасах, та шукає способи оптимізувати їх, щоб мінімізувати їхню кількість і відповідно знизити затрати на їх утримання. Запаси готової продукції є одним з ключових компонентів активів підприємства і представляють собою товари, які вже виготовлені або закуплені компанією, але ще не були продані клієнтам або використані для виробництва інших товарів. Цей вид запасів включає в себе готові до продажу товари або продукцію, яка знаходиться в різних стадіях завершення виробництва і може бути в різних формах, таких як готові вироби, упаковані товари, напівфабрикати тощо. Запаси готової продукції є важливими для забезпечення неперервності виробництва і вчасного задоволення попиту споживачів.

Для підприємства оптимальне управління цими запасами має вирішальне значення, оскільки величина запасів може впливати на фінансову стійкість, ефективність виробництва та задоволення потреб клієнтів. Занадто великі запаси можуть займати велике місце на складах та затримувати капітал, тоді як занадто малі запаси можуть призвести до простоїв виробництва або недостатнього задоволення попиту, що може вплинути на прибутковість та репутацію підприємства.

Отже, ефективне управління запасами готової продукції є ключовим аспектом успішної виробничої та комерційної діяльності підприємства.

Іншим показником запасів підприємства є виробничі запаси. Вони є складовою частиною запасів підприємства і включають в себе матеріали, компоненти, напівфабрикати та інші ресурси, які використовуються в процесі виробництва для створення готової продукції. Ці запаси необхідні для забезпечення безперебійного виробничого процесу та вчасного виробництва продукції в залежності від попиту на неї. До сировини відносяться матеріали або ресурси, які використовуються в процесі виробництва для створення кінцевого продукту. Компоненти та деталі це частини або складові, які використовуються для збирання або виготовлення кінцевого продукту. Напівфабрикати - проміжні продукти, які використовуються в процесі виробництва, але ще не є кінцевим продуктом.

Ефективне управління виробничими запасами є важливим для оптимізації виробничих процесів, зменшення витрат та підвищення продуктивності підприємства, що включає в себе точне планування потреб у матеріалах, ретельний контроль за рівнем запасів та вдосконалення системи постачання та зберігання матеріалів.

Іншою складовою частиною активів підприємства є незавершене виробництво, яке включає в себе витрати на матеріали, працю та виробничі витрати, які були витрачені на виробництво товарів, але які ще не були завершені на момент складання фінансової звітності. Незавершене виробництво відображає стадію виробництва, на якій товари ще не готові до продажу або використання. Це можуть бути напівфабрикати, незавершені вироби або товари, які перебувають на різних стадіях виробництва. Незавершене виробництво відображає накопичені витрати, пов'язані з виробництвом товарів, які ще не були завершені. Ці витрати включають в себе витрати на матеріали, працю та виробничі витрати. Вартість незавершеного виробництва оцінюється на основі витрат, витрачених на виробництво та нормативної вартості виконаних робіт. Ця оцінка впливає на прибуток підприємства та його фінансовий стан. Ефективне управління незавершеним виробництвом включає контроль за витратами, планування виробничих потреб та управління ризиками, пов'язаними з можливими затримками виробництва.

Незавершене виробництво є важливим показником для внутрішнього управління підприємством і відображає стадію виробництва та рівень витрат, пов'язаних з незавершеними роботами. Управління цим активом допоможе підприємству ефективно використовувати свої ресурси та досягати своїх виробничих цілей.

Показники запасів готової продукції, товарів, виробничих запасів та незавершеного виробництва за 2020-2022 років товариства зображено на рисунку 3.1.

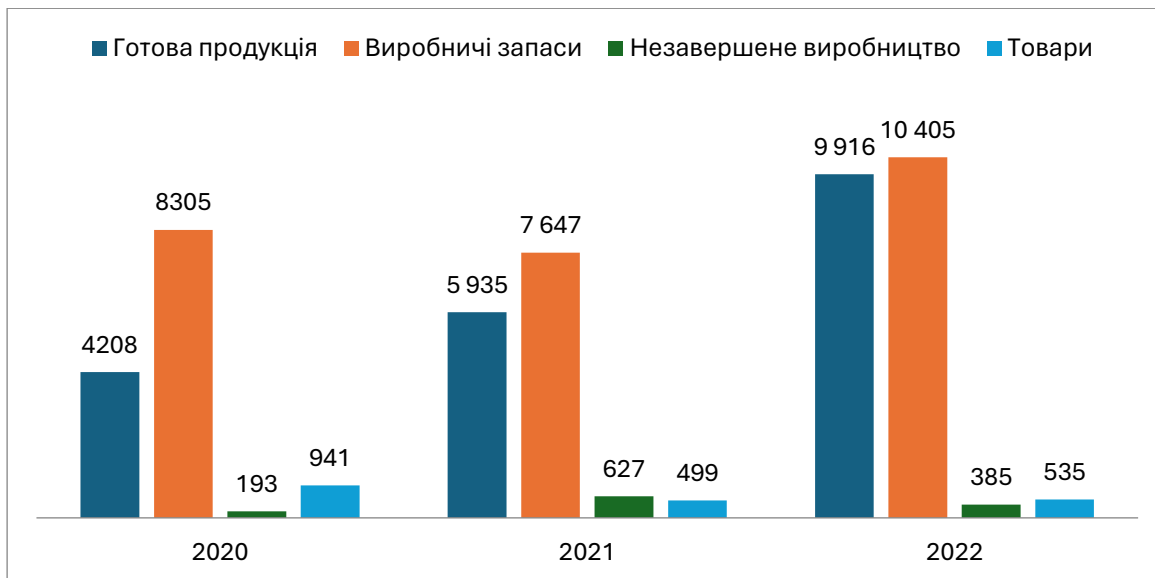

Рисунок 3.1 – Показники запасів ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2020-2022 роки, тис.грн.

З рисунку 3.1 можна зробити наступні висновки:

- тенденція зростання виробничих запасів. Упродовж трьох років виробничі запаси зросли з 8305 тис.грн. до 10405 тис.грн., що свідчить про збільшення кількості матеріалів та компонентів, які використовуються в процесі виробництва;

- незважаючи на коливання протягом трьох років, загальний тренд незавершеного виробництва залишається сталим, що свідчить про стабільність виробничого процесу та ефективне управління ресурсами;

- збільшення запасів готової продукції з 4208 тис.грн. у 2020 році до 9916 тис.грн. у 2022 році, або в 2,4 рази, призводить до збільшення фінансових витрат, пов'язаних з утриманням запасів, включаючи витрати на зберігання та обслуговування. Також, великі запаси готової продукції створюють ризик застою, особливо якщо попит на продукцію не відповідає прогнозам. Збільшення запасів зв'язує велику кількість капіталу, що призводить до обмеження ліквідності товариства та утруднює доступ до коштів для інших цілей, таких як інвестиції в розвиток бізнесу та розширення діяльності.

Загалом, ці дані свідчать про динамічний розвиток виробничого процесу та показують важливі аспекти управління запасами на підприємстві протягом розглянутого трирічного періоду.

Якщо фактична наявність запасів більша за нормативну, то це свідчить про неоптимізацію управління запасами. Надмірні запаси можуть призвести до збитків для підприємства через зайві витрати на їх утримання, збільшення ризику застаріння товарів, а також вказують на проблеми у плануванні виробництва та управлінні постачанням. З іншого боку, якщо фактична наявність запасів менша за нормативну, це також може бути негативним явищем для підприємства. Недостача запасів може викликати затримки у виробництві, неспроможність задовольнити попит клієнтів, а також може призвести до втрати довіри клієнтів та втрати конкурентоспроможності на ринку.

Отже, підприємство, яке прагне здійснювати свою діяльність при мінімальних запасах активів, має стримуватися від надмірного накопичення їх, а також забезпечити, щоб рівень запасів був достатнім для забезпечення безперебійності виробництва та задоволення потреб клієнтів. Для досягнення цієї мети важливо використовувати ефективні методи управління запасами, встановлювати оптимальні рівні запасів та постійно аналізувати та оптимізувати виробничі процеси.

За допомогою формули 3.1 визначимо коефіцієнт накопичення запасів, іншими словами, наскільки ефективно товариство управляє своїми запасами. Якщо значення коефіцієнта накопичення запасів близьке до 1 або менше, це свідчитиме про те, що запаси підтримуються на оптимальному рівні. Однак значення, яке суттєво перевищує 1, вказуватиме на те, що підприємство має надмірні запаси, що призводить до додаткових витрат. [27]

$$K_{нз} = \frac{V_z + N_v}{G_p + T} \quad (3.1)$$

де: V_z - виробничі запаси;

N_v - незавершене виробництво;

G_p - готова продукція;

T - товари.

Коефіцієнт накопичення запасів товариством у 2021 році становить:

$$K_{нз} = 7647+627/5935+499=1,3$$

Коефіцієнт накопичення запасів у 2022 році становить:

$$K_{нз} = 10405+385/9916+335=1,1$$

За отриманими даними робимо висновок, що коефіцієнт накопичення запасів товариства у 2021 та 2022 роках перевищував нормативне значення. Це вказує на те, що товариство має більше запасів ніж необхідно, що може призвести до затримок у виробництві та додаткових витрат на утримання їх. Проте, слід відмітити, що коефіцієнт накопичення запасів у 2022 році зменшився у порівнянні з 2021 роком.

На нашу думку, доцільно побудувати поліноміальну функцію для прогнозу запасів товариства на майбутній період. Поліноміальна функція - це функція, яка визначається виразом, що складається зі степеневих членів з однією або більше змінної, де коефіцієнти цих членів можуть бути будь-якими числами. Побудова поліноміальної функції, в нашому випадку, буде корисною з кількох причин:

- історичні дані про запаси готової продукції будуть використані для побудови поліноміальної функції, яка апроксимує тенденцію зміни запасів в часі. Це дозволить аналізувати минулі тенденції та прогнозувати майбутні зміни;

- поліноміальна функція буде використана для прогнозування майбутніх рівнів запасів на основі історичних даних. Це дозволить товариству планувати свої операції та виробничі потреби заздалегідь;

- побудова поліноміального тренду допоможе виявити основні тенденції та сезонні коливання у рівнях запасів готової продукції. Це дасть можливість краще зрозуміти фактори, що впливають на запаси, і вчасно реагувати на зміни у попиті та умовах ринку;

- інформація, отримана з побудованого тренду, може бути використана для оптимізації управління запасами товариства.

Отже, побудова тренду поліноміальної функції для прогнозу запасів готової продукції товариства допоможе у вирішенні різних завдань, пов'язаних з управлінням запасами, а також забезпечить більш точний та ефективний прогноз.

Ми використаємо поліноміальну функцію другого ступеня яка має вигляд:

$$y = 3x^2 - 2x + 1 \quad (3.2)$$

Для побудови поліноміальної функції використаємо обсяги запасів товариства за 2020-2022 роки. Поліноміальна функція запасів готової продукції товариства зображена на рисунку 3.2.

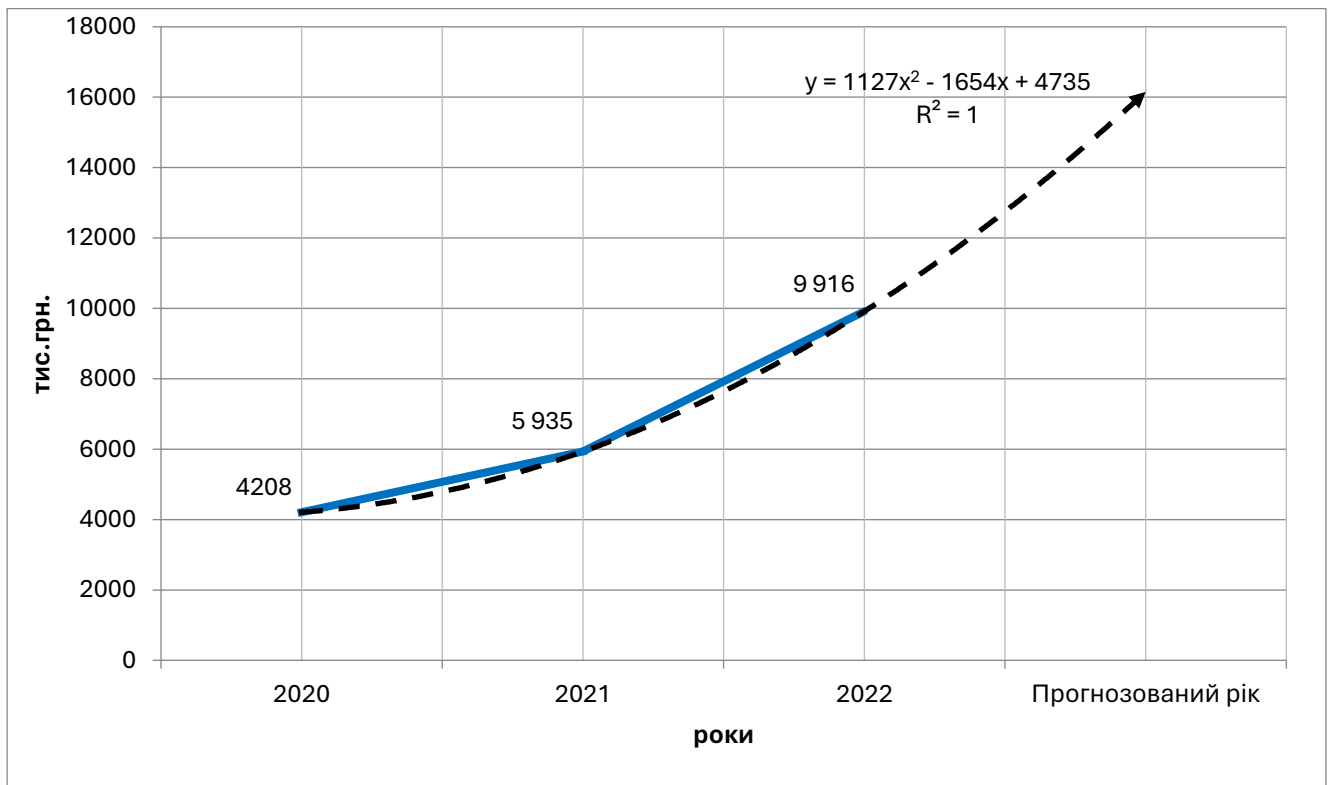

Рисунок 3.2 – Побудова поліноміальної функції запасів готової продукції ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»

З рисунку 3.2 бачимо, що поліноміальну функція запасів готової продукції товариства має наступний вигляд:

$$y = 1127x^2 - 1654x + 4735$$

$$y = 1127 \cdot 4^2 - 1654 \cdot 4 + 4735$$

$$y = 1127 \cdot 16 - 1654 \cdot 4 + 4735$$

$$y = 18032 - 6616 + 4735$$

$$y = 16151$$

Отже, запаси готової продукції товариства на прогнозований рік за даними поліноміальної функції складатиме 16151,0 тис.грн.

Дана функція показує що у прогнозованому році запаси готової продукції значно зростуть, що безпосередньо вплине на коефіцієнт ліквідності товариства.

Отже, ефективне управління запасами є ключовим елементом для забезпечення ліквідності, зниження витрат та підвищення ефективності операцій товариства.

Для ефективного управління запасами пропонуємо:

- здійснювати планування запасів, враховуючи попит на товари, через прогнозування замовлень та врахування факторів, що впливають на попит;

- визначення оптимального рівня запасів для забезпечення оптимального обсягу наявності товарів;

- запровадити система "Точно вчасно", яка дозволяє отримувати товари лише тоді, коли вони потрібні, зменшуючи необхідність в великих запасах;

- використовувати спеціалізоване програмне забезпечення для автоматизації ведення обліку та керування запасами;

- встановити довгострокові та взаємовигідних відносин з ключовими постачальниками та клієнтами;

- брати активну участь у державних закупівлях, зокрема, щодо вибухозахисного освітлення, освітлення злітних смуг, промислового освітлення та освітлення бомбосховищ. Згідно статистики 2023 року на площадках державних закупівель реалізовано промислових світильників на суму більше 400млн.грн. Сума закупівель на освітлення аеропортів склала 2,4 млн.грн. В даних закупівлях може приймати активну участь і товариство «Ватра».

Запропоновані заходи допоможуть товариству уникнути перевищених запасів, знижувати витрати на їх зберігання та підвищувати загальну ефективність ланцюга постачання та допоможе забезпечити оптимальний рівень ліквідності та здатність товариства вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.

3.2 Використання факторного аналізу як засіб удосконалення ліквідності та платоспроможності товариства.

Поліпшення платоспроможності підприємства є важливим завданням для

забезпечення стійкості та успішності його діяльності в умовах конкурентного ринкового середовища. Ефективна робота з активами та дебіторською заборгованістю може значно вплинути на покращення фінансового стану підприємства. Підприємство може зменшити рівень запасів, використовуючи стратегії, такі як системи Just-in-Time, які дозволяють отримувати матеріали лише в момент їхньої потреби. Проводити регулярно технічне обслуговування та модернізація обладнання, що допоможе збільшити його ефективність та продуктивність. Важливо проводити систематичний аналіз кредитної історії клієнтів та вживати заходів для мінімізації ризику неплатежів. У разі прострочення платежів товариство повинно застосовувати ефективні заходи стягнення боргів, такі як нагадування або використання правових заходів.

Поліпшення платоспроможності товариства через ефективну роботу з активами та дебіторською заборгованістю допоможе знизити ризики неплатоспроможності та забезпечить стабільність фінансових потоків та підвищить загальну ефективність діяльності.

Дальше розглянемо факторний аналіз коефіцієнта поточної ліквідності прийомом ланцюгових підстановок. Цей метод використаємо для розуміння впливу різних факторів на показник ліквідності товариства. Ланцюгові підстановки полягають у заміні одного фактора на інший для аналізу, як це впливає на коефіцієнт ліквідності. Підстановки дозволяють виокремити різні чинники, що впливають на коефіцієнт покриття, і оцінити їхній внесок у загальну картину ліквідності. Також проведення факторного аналізу коефіцієнта загального покриття з використанням ланцюгових підстановок може допомогти для виявлення сильних і слабких сторін фінансового стану. Аналізуючи вагу кожного агрегату в загальній структурі поточної ліквідності, можна виявити, які складові відіграють ключову роль у формуванні коефіцієнта покриття і де можуть бути потенційні ризики або прогалини.

За допомогою цього методу розглянемо різні аспекти ліквідності окремо та виявляти їхній вплив на загальний показник.

Факторний аналіз коефіцієнта загального покриття допоможе отримати

більш глибоке розуміння його фінансового стану та виявити можливості для поліпшення ліквідності через оптимізацію різних аспектів управління фінансами. Шляхом аналізу питомої ваги кожного агрегату встановимо, які конкретні фактори впливають на зміни в коефіцієнті покриття.

Таким чином, проведення факторного аналізу з використанням ланцюгових підстановок є важливим інструментом для розуміння структури та динаміки поточної ліквідності та розроблення стратегій управління фінансовими ресурсами підприємства.

Наступним кроком розрахуємо кожен тип активів і пасивів товариства, а саме:

- високоліквідні активи (A1), це активи, які можна легко та швидко перетворити на готівку без втрати вартості або з мінімальними втратами;
- швидколіквідні активи (A2), активи які можуть бути легко та швидко перетворені на готівку, але можуть призвести до деяких втрат вартості;
- повільноліквідні активи (A3), активи які не можуть бути легко або швидко перетворені на готівку без значних затрат часу та зусиль;
- найбільш термінові пасиви (П1), пасиви які мають найкоротший термін погашення і повинні бути сплачені найшвидше;
- короткострокові пасиви (П2), пасиви які також мають короткий термін погашення, але не такий нагальний, як у випадку найбільш термінових пасивів.

Ця класифікація допоможе зрозуміти рівень ліквідності активів та пасивів у балансі підприємства та оцінювати його фінансову стійкість та здатність до сплати зобов'язань у визначений термін.

Отже, показники A1, A2, A3, П1, П2 товариства «ОСП Корпорація Ватра» за 2022 рік наступні:

$$A1 = 8599,0 \text{ тис.грн.}$$

$$A2 = 29696,0 + 573,0 + 670,0 = 30939,0 \text{ тис.грн.}$$

$$A3 = 21241,0 + 470,0 = 21711,0 \text{ тис.грн.}$$

$$П1 = 9509,0 + 3283,0 + 749,0 + 2712,0 + 2799,0 + 5005,0 = 24057,0 \text{ тис.грн.}$$

$$П2 = 11000,0 \text{ тис.грн.}$$

Всі розраховані дані агрегатів А1, А2, А3, П1, П2 товариства «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2022 рік та їх структура наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Структура агрегатів поточної ліквідності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» за 2022 рік

№ п/п	Показники		Сума, тис.грн.	Питома вага, %
1	Високоліквідні активи	А1	8599,0	14,0
2	Швидколіквідні активи	А2	30939,0	50,5
3	Повільноліквідні активи	А3	21711,0	35,4
4	Всього		61249,0	100
5	Найбільш термінові пасиви	П1	24057,0	68,6
6	Короткострокові пасиви	П2	11000,0	31,4
7	Всього		35057,0	100

З таблиці 3.1 бачимо, що загальна сума активів перевищує загальну суму пасивів, що може свідчити про позитивну фінансову позицію товариства. Проте, найбільш термінові пасиви (П1) перевищують високоліквідні активи (А1), та означає що товариство може стикнутися з ризиком недостатньої ліквідності, яка може ускладнити вчасне погашення своїх зобов'язань. Швидколіквідні активи (А2) становлять найбільшу частину з усіх видів активів, що свідчить про певну ліквідність товариства і його здатність перетворювати активи в готівку для вирішення поточних зобов'язань.

Повільноліквідні активи (А3) становлять 35,4% загальних активів товариства, що вказує на потенційні обмеження щодо швидкості конвертації цих активів у готівку.

Загалом, товариство має достатню базу активів із високою ліквідністю, проте для забезпечення фінансової стійкості і уникнення проблем з платоспроможністю необхідно враховувати баланс між різними видами активів та пасивів і приділяти

увагу управлінню ліквідністю.

Дальше, використовуючи дані з таблиці 3.1 розрахуємо міру впливу кожного агрегату балансу на величину ліквідності товариства. Також проведемо розрахунок ефекту зміни кожного агрегату на 10% і визначимо, наскільки зміниться коефіцієнт ліквідності внаслідок такої зміни.

Цей підхід дозволяє кількісно оцінити вплив кожного фактору на загальний рівень ліквідності товариства. Розрахунок ефекту зміни на 10% дозволяє виявити чутливість ліквідності до змін у величині окремих активів або пасивів. Такий аналіз допоможе у визначенні стратегії управління ліквідністю та прийнятті рішень щодо оптимізації балансу між різними компонентами активів та пасивів для забезпечення стабільної фінансової позиції товариства.

Розрахунки ступеня впливу кожного агрегата на величину коефіцієнта поточної ліквідності товариства наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 - Вплив агрегатів на величину ліквідності ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА»

№ п/п	Показники		Сума, тис. грн.	Збільшення агрегату на 10%			Зменшення агрегату на 10%	
				A1	A2	A3	П1	П2
1	Високоліквідні активи	A1	8599	9458,9	8599,0	8599,0	8599,0	8599,0
2	Швидколіквідні активи	A2	30939	30939,0	34032,9	30939,0	30939,0	30939,0
3	Повільноліквідні активи	A3	21711	21711,0	21711,0	23882,1	21711,0	21711,0
4	Найбільш термінові пасиви	П1	24057	24057,0	24057,0	24057,0	21651,3	24057,0
5	Короткострокові пасиви	П2	11000	11000,0	11000,0	11000,0	11000,0	9900,0
6	Коефіцієнт поточної ліквідності	Кпл	1,13	1,15	1,22	1,13	1,21	1,16
7	Абсолютне відхилення коефіцієнту	x	x	0,02	0,09	0	0,08	0,04
8	Відносне відхилення коефіцієнту,%	x	x	2,2	8,0	0,0	7,4	3,2

З таблиці 3.2 робимо наступний висновок:

- підвищення агрегату А1 на 10% призвело до збільшення коефіцієнта поточної ліквідності (Кпл) на 0,02 до значення 1,15, що свідчить про позитивний вплив збільшення високоліквідних активів на ліквідність товариства;

- збільшення агрегату А2 на 10% найбільше впливає на коефіцієнт поточної ліквідності і Кпл складає 1,22, або на 8,0% більше базового показника;

- підвищення агрегату А3 на 10% не впливає на ліквідність товариства;

- зменшення агрегату П1 на 10% призвело до збільшення Кпл на 0,08 пункта до значення 1,21. Це також є позитивним явищем, оскільки зменшення найбільш термінових пасивів покращило ліквідність.

- зменшення агрегату П2 на 10% призвело до збільшення Кпл на 0,04 до значення 1,16, що покращило ліквідність товариства.

Отже, в цілому, збільшення високоліквідних активів та зменшення найбільш термінових і короткострокових пасивів має позитивний вплив на ліквідність товариства, в той час як збільшення повільноліквідних активів не впливає на цей показник.

Як бачимо з вище проведеного аналізу, високоліквідні активи (А1) менші за найбільш термінові пасиви (П1), що свідчить про потенційні проблеми з ліквідністю, оскільки товариство не має достатньо готівки або легко реалізованих активів для вчасного погашення своїх термінових зобов'язань. Хоча теоретично може здатися, що недостача коштів за однією групою активів може бути компенсована їхнім надлишком іншої групи, на практиці це може бути вкрай складно і небезпечно. Наприклад, повністю розпродати надлишкові активи може зайняти час або вимагати зниження цін, що може вплинути на прибутковість та фінансову стабільність підприємства. Крім того, компенсація за вартісною величиною може бути обмеженою, оскільки не всі активи можуть бути однаково ліквідними або легко реалізованими. Наприклад, активи, які швидко перетворюються на гроші, такі як готівка або короткострокові інвестиції, можуть бути значно більш цінними в ситуації недостачі коштів, ніж активи, які потребують часу або зусиль для реалізації.

Отже, важливою є реакція на таку ситуацію і для вирішення цієї проблеми пропонуємо товариству вжити наступні заходи:

- провести оптимізацію оборотних активів, зосередившись на збільшенні оборотності своїх активів, зокрема швидколіквідних активів, таких як запаси і дебіторська заборгованість. Для цього необхідно зменшити запаси і покращити збір коштів від клієнтів;

- залучення додаткових джерел фінансування через банківські кредити або інші джерела фінансування для забезпечення достатнього рівня грошових коштів для вчасного погашення поточних зобов'язань;

- переглянути умови оплати з клієнтами та постачальниками, щоб зменшити строк оплати для клієнтів і збільшити строк оплати для постачальників. Завдяки цьому збільшиться обсяг доступних грошових коштів;

- здійснювати планування і прогнозування грошових потоків для забезпечення належного рівня коштів для погашення зобов'язань.

Ще одним важливим інструментом фінансового управління є перспективна ліквідність, оскільки вона дозволяє товариству розрахувати свою платоспроможність в майбутньому на основі прогнозування потенційних надходжень та витрат. Основною метою прогнозування перспективної ліквідності є забезпечення того, щоб у товариства завжди було достатньо коштів для вчасного погашення своїх зобов'язань і фінансового забезпечення поточної діяльності. Для цього необхідно ретельно аналізувати та прогнозувати всі потенційні джерела доходів та витрат, такі як реалізація продукції, витрати на оплату праці, погашення кредитів та інші витрати.

Прогнозування перспективної ліквідності дозволить товариству вчасно реагувати на можливі фінансові труднощі і розробляти план дій для їх подолання.

Наприклад, якщо прогноз показує недостатність грошових коштів у майбутньому, товариство може розглянути можливості залучення додаткового фінансування або реорганізації своїх фінансових потоків. Прогнозування перспективної ліквідності є важливим інструментом управління фінансами, який допоможе товариству забезпечити свою фінансову стабільність і успішну

діяльність в майбутньому.

Загалом, керівництво товариства повинно постійно аналізувати свою фінансову ситуацію і вживати відповідні заходи для забезпечення належного рівня ліквідності та фінансової стабільності.

РОЗДІЛ 4

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

4.1 Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій

Управління під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій полягає в керівництві силами системи цивільного захисту під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, див. рис. 4.1.

Головною метою управління є забезпечення ефективного використання сил і засобів різного призначення з тим, щоб роботи у зонах НС були проведені у повному обсязі, найкоротший термін, з мінімальними втратами населення і матеріальних засобів. Управління роботами починається з моменту виникнення надзвичайної ситуації і завершується після її ліквідації [25].

Воно здійснюється, як правило за добовими циклами, кожен з яких включає:

- збір даних про обстановку;
- аналіз і оцінку обстановки;
- підготовку висновків і пропозицій до рішення на проведення робіт;
- прийняття (уточнення) рішення і доведення завдань до виконавців;
- організацію взаємодії;
- забезпечення дій сил і засобів.

Зміст функцій управління та їхня циклічність є характерними для планомірного проведення аварійно-рятувальних робіт. У випадках різких змін обстановки вони можуть бути зміненими і органи управління діятимуть відповідно до конкретної обстановки.

Дані про обстановку надходять до органів управління, як термінові і поза термінові відомості і, як правило, у формалізованому вигляді. Основними джерелами одержання найбільш повних і узагальнених даних про обстановку є підпорядковані формування (підрозділи) і органи управління. Значна частина інформації може надходити від органів управління вищого рівня та їх засобів спостереження і контролю.

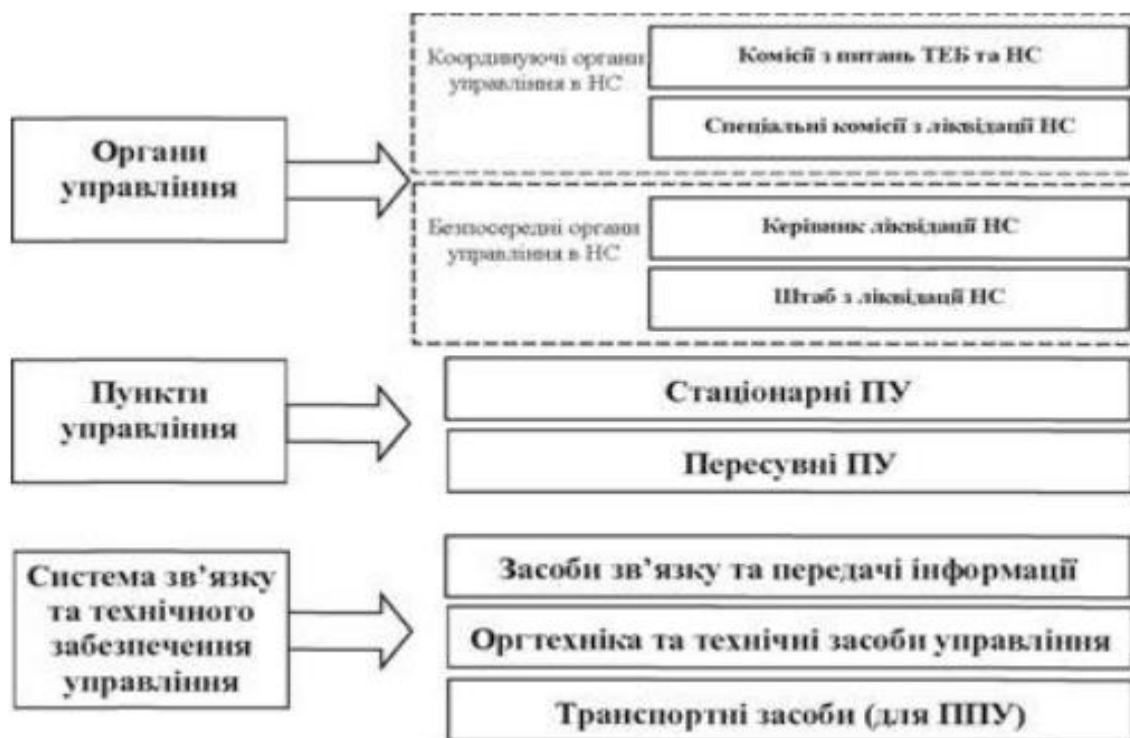

Рисунок 4.1 – Склад система управління при ліквідації НС

Залежно від послідовності розвитку надзвичайної ситуації, підпорядковані органи управління надають повідомлення про вірогідність виникнення надзвичайної ситуації, про факт її виникнення, про обстановку в районі лиха, про хід аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, про різку зміну обстановки, про результати робіт (по періодах) [24].

Повідомлення про вірогідність і факт виникнення НС надаються негайно. У них мають бути лише дані, необхідні для вжиття екстрених заходів і визначення завдань силами постійної готовності, а також для прийняття попереднього рішення щодо приведення в готовність сил і засобів, висування їх в район надзвичайної ситуації і ведення аварійно-рятувальних робіт.

Більш детальне повідомлення надається після проведення розвідки на початковому етапі робіт. Вони містять дані, за яких уточнюється попереднє або приймається нове рішення на проведення робіт основними силами.

Обстановку у повному обсязі аналізує керівник органу управління, який очолює аварійно-рятувальну операцію, його заступники, а також інші посадові

особи – кожен в межах своїх компетенції і відповідальності.

Обстановка аналізується за елементами, основними з яких є:

- характер і масштаб розвитку надзвичайної ситуації, міра небезпеки для виробничого персоналу і населення, межі небезпечних зон (пожеж, радіоактивного забруднення, хімічного, бактеріологічного зараження, затоплення, руйнування тощо) і прогноз їх можливого поширення;

- види, обсяг і умови невідкладних робіт;

- потреба в силах і засобах для проведення робіт у якомога короткий термін;

- кількість, укомплектованість, забезпеченість і готовність до дій сил та засобів, послідовність введення їх в зону НС для розгортання робіт.

В процесі аналізу даних про обстановку спеціалісти порівнюють потребу в силах і засобах для проведення робіт з їх конкретною наявністю та можливостями, проводять розрахунки, аналізують варіанти застосування і обирають найбільш доцільний.

Висновки з оцінки обстановки і пропозиції щодо застосування сил і засобів доповідаються керівникові органу управління (керівнику ліквідації НС), пропозиції спеціалістів узагальнюються і використовуються в процесі прийняття рішень [22].

Рішення на проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в зоні НС є основою управління, його приймає і організовує виконання керівник органу управління (керівник ліквідації НС). Рішення включає наступні основні елементи:

- висновки з оцінки обстановки;

- замисел дій;

- завдання формуванням, які беруть участь в ліквідації НС;

- заходи щодо безпеки;

- організацію взаємодії;

- забезпечення дій сил цивільного захисту.

Висновки з оцінки обстановки містять в собі відомості про характер і масштаби НС, які мають проводитись, і умови проведення, наявність сил і засобів

та їх можливості.

В замислі дій відображується мета, завдання, які належить виконувати органу управління і його силам, головні завдання і послідовність проведення робіт, об'єкти (райони, ділянки) зосередження основних зусиль, порядок використання технічних засобів, заходи з безпеки і забезпечення безперервності робіт.

Взаємодія між підпорядкованими підрозділами і спеціальними підрозділами інших відомств, а також з сусідами (силами інших районів, міст) зорганізується під час прийняття рішення і здійснюється у ході робіт, в першу чергу, під час рятування людей, локалізації і гасіння пожеж, ліквідації аварій на комунально-енергетичних системах, підготовки об'їзних шляхів для введення сил і евакуації постраждалих.

Отже, забезпечення дій сил і засобів в районах проведення робіт організовується з метою створення для них необхідних умов успішного виконання поставлених завдань. Основними видами забезпечення є: розвідка, транспортне, інженерне, дорожнє, гідрометеорологічне, технічне, матеріальне і медичне. Безпосереднє керівництво забезпеченням дій сил і використанням спеціальних засобів здійснюють територіальні органи і служби центральних органів виконавчої влади, які входять до складу держадміністрацій за принципом подвійного підпорядкування та посадові особи згідно обов'язків.

4.2 Організація безпечної роботи електроустановок

Персонал, обслуговуючий електрообладнання, може потрапити під напругу внаслідок несправності, аварії або своїх помилкових дій. Безпека обслуговування електрообладнання залежить від його робочої напруги, умов експлуатації і характеру середовища приміщення, в якому воно встановлене.

Електропристрої, що стосуються заходів безпеки підрозділяються на установки з робочою напругою до 1 кВ включно і вище 1 кВ. Значною мірою безпека обслуговування електрообладнання залежить від умов середовища приміщення, в якому воно встановлене, бо ці умови впливають на стан ізоляції і опір шкіри людини. Волога, їдкі пари або гази, струмопровідний пил і висока температура знижують опір ізоляції і руйнують її. Крім того, шкіра людини під

впливом вологи і високої температури стає провідною, що зменшує опір тіла людини і підвищує небезпеку ураження електричним струмом [22].

Струмопровідна підлога (металева, цегляна, бетонна), на якій стоїть людина, різко зменшує опір його кола і підвищує небезпеку дотику до струмопровідних частин, що знаходяться під напругою. Провідний пил осідає на проводах і утворює провідне коло, внаслідок чого можливі замикання на землю і між фазами. Їдкі пари або гази (хімічно активне середовище) руйнують ізоляцію і зменшують її опір.

Таким чином, ознаками підвищеної небезпеки є:

- 1) волога (відносна вологість повітря вище 75%) або наявність струмопровідного пилу;
- 2) струмопровідні підлоги;
- 3) підвищена температура повітря (більше $+35^{\circ}\text{C}$);
- 4) можливість одночасного дотику людини до заземлених корпусів обладнання і до частин електрообладнання, що перебуває під напругою.

Ознакою особливої небезпеки являється наявність особливої вологості (відносна вологість повітря близька до 100 %) і хімічно активне середовище.

За ступенем небезпеки і ураження людей електричним струмом приміщення підрозділяють на такі класи: без підвищеної небезпеки (відсутні ознаки як підвищеної, так і особливої небезпеки), з підвищеною небезпекою (присутня лише одна ознака підвищеної небезпеки) і особливо небезпечні приміщення (наявність хоча б однієї ознаки особливої небезпеки або одночасно двох чи більше ознак підвищеної небезпеки).

До приміщень без підвищеної небезпеки відносяться сухі, з нормальною температурою, ізольованими підлогами, без пилу, що не мають або мають малу кількість заземлених предметів. Такими приміщеннями є контори, лабораторії, житлові, а також виробничі приміщення, що не мають ознак підвищеної або особливої небезпеки. Більша частина виробничих приміщень відноситься до особливо небезпечних як такі, що мають ознаку особливої небезпеки або два чи більше ознак підвищеної небезпеки. Роботи на відкритому повітрі прирівнюються до робіт в особливо небезпечних приміщеннях [23].

За характером навколишнього середовища приміщення підрозділяють на такі класи: нормальне сухе приміщення, в якому відсутні ознаки, притаманні приміщенням жарким, запиленим і з активним хімічним чи органічним середовищем. В сухому приміщенні відносна вологість повітря не перевищує 60 %, у вологому – від 60 до 75 %, в особливо вологому – близько 100%, так що стеля, підлога і предмети, що знаходяться в ньому, покриті вологою. У жаркому приміщенні температура постійно або періодично перевищує 35 °С; в запиленому приміщенні присутній технологічний пил у таких кількостях, що може осідати на проводах, проникати всередину машин, апаратів тощо.

Пил буває струмо-і неструмопровідний. У приміщеннях з хімічно чи органічно активним середовищем постійно або протягом довготривалого часу містяться агресивні пари, гази, рідини, утворюються відкладення й плісень, що діють руйнівно на ізоляцію і струмоведучі частини електрообладнання. Цією класифікацією слід керуватися при улаштуванні й експлуатації електричних установок.

За ступенем доступності приміщення діляться на три категорії:

- 1) електротехнічні, доступні тільки кваліфікованому персоналу. Якщо електрообладнання потребує постійного спостереження, цей персонал перебуває в ньому постійно, якщо ні – тимчасово для огляду, ремонту тощо.
- 2) виробничі, в яких електрообладнання (електроприводи верстаків, освітлювальні установки) доступне для обслуговуючого персоналу неелектротехнічних спеціальностей, що не має достатнього уявлення про безпеку під час роботи з електрообладнанням;
- 3) побутові (житлові, їдальні, конторські тощо), в яких електричне обладнання доступне для широких кіл населення.

Об'єм і характер необхідних захисних заходів, що забезпечують безпеку, визначаються залежно від виду електроустановки, номінальної напруги, умов середовища приміщення і доступності електрообладнання [25].

Усі роботи на електрообладнанні ведуться обслуговуючим персоналом не молодшим 18 років, кваліфікація якого з техніки безпеки підрозділяється на п'ять

груп.

До I групи відносяться особи, пов'язані з обслуговуванням електроустановок, але які не мають електротехнічних знань, чіткого уявлення про небезпеку електричного струму і заходи безпеки при роботах з електроустановками, персонал, що не пройшов перевірки знань правил ТБ (різноробочі, прибиральники, будівельні робітники, учні електромонтерів тощо).

До II групи відносяться особи, які мають елементарні знання щодо електроустановок, чітке уявлення про небезпеку електричного струму і наближення до струмоведучих частин, знання основних застережних заходів при роботі з електроустановками, знання правил надання першої допомоги і вміння практично надати першу допомогу потерпілому (прийоми штучного дихання тощо). Друга кваліфікаційна група надається мотористам і прибиральникам електроустановок напругою вище 1 кВ, електромонтерам, електрослюсарям, зв'язківцям, практикантам навчальних закладів, особам неелектротехнічних спеціальностей, що постійно працюють з електроустановками.

До III групи відносяться особи, що мають елементарні знання з електротехніки, ознайомлення з улаштуванням і обслуговуванням електроустановок, чітке уявлення про небезпеку під час роботи з електроустановкою, знання загальних правил ТБ і допуску до робіт з електроустановками, знання правил надання першої допомоги і вміння практично надати першу допомогу потерпілому. Третя кваліфікаційна група надається електромонтерам, електрослюсарям, оперативному персоналу електростанцій і підстанцій, починаючим працювати інженерам і технікам, практикантам інститутів і технікумів [23].

До IV групи відносяться особи, що мають знання з електротехніки рівня освіти технікуму, повне уявлення про небезпеку під час роботи, знання правил ТБ, користування і випробування захисних засобів, що застосовуються в електроустановках, надання першої допомоги і вміння практично надати першу допомогу потерпілому, знання, які елементи електроустановок мають бути відімкнені для виконання роботи і вміння перевірити виконання необхідних заходів

з безпеки. Четверта кваліфікаційна група надається також починаючим працювати інженерам і технікам, електромонтерам, електрослюсарям, оперативному персоналу електростанцій і підстанцій.

ВИСНОВКИ

Ліквідність та платоспроможність є ключовими показниками фінансового стану будь-якого підприємства. Економічна сутність ліквідності полягає в можливості підприємства конвертувати свої активи (грошові кошти або інші активи) в готівку або в інші активи, які можна швидко реалізувати, з метою погашення поточних зобов'язань.

За допомогою коефіцієнтів ліквідності можна оцінити ризики, пов'язані з платоспроможністю та здатністю підприємства погасити свої зобов'язання. Вони є важливими інструментами для аналізу фінансової стійкості та прийняття рішень щодо управління фінансами підприємства.

Аналіз показників балансу вказує на певні позитивні та негативні тенденції. Збільшення оборотних активів та власного капіталу свідчить про стабільність та розвиток товариства. Зменшення дебіторської заборгованості за розрахунками та кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги вказує на ефективне управління фінансовими ресурсами. Однак важливо враховувати, що збільшення поточних зобов'язань також вказує на збільшення фінансових зобов'язань, що потребує уваги та управлінських рішень.

Збільшення обороту та валового прибутку свідчать про успіх у виробничій та комерційній діяльності. Однак, зниження чистого прибутку та збільшення адміністративних витрат вимагають уваги, і можливо, корекції стратегій управління витратами та оптимізації бізнес-процесів.

Проаналізувавши фінансові дані підприємства, можна підсумувати, що найбільша частка в структурі операційних витрат товариства у 2022 році припадає на матеріальні затрати 42%, витрати на оплату праці 34% та інші операційні витрати 14%. Загальною тенденцією показників майнового стану товариства така, що фондоозброєність зросла, але ефективність використання цих ресурсів для генерації прибутку у 2022 року знизилася. Товариство відзначається певним рівнем ліквідності та здатністю виплачувати свої зобов'язання, але існує певна

нестабільність у фінансових показниках, що може вимагати уваги та додаткового аналізу. Загальною тенденцією показників ділової активності товариства є певне погіршення управління оборотним капіталом та збільшення строків погашення. Фінансовий стан товариства за останні три роки не виявляє стабільності та знижується прибутковість.

Ефективне управління запасами готової продукції є ключовим аспектом успішної виробничої та комерційної діяльності підприємства. Ефективне управління незавершеним виробництвом включає контроль за витратами, планування виробничих потреб та управління ризиками, пов'язаними з можливими затримками виробництва. На нашу думку, доцільно побудувати поліноміальну функцію для прогнозу запасів товариства на майбутній період. Побудова тренду поліноміальної функції для прогнозу запасів готової продукції товариства допоможе у вирішенні різних завдань, пов'язаних з управлінням запасами, а також забезпечить більш точний та ефективний прогноз.

Для ефективного управління запасами пропонуємо:

- здійснювати планування запасів, враховуючи попит на товари, через прогнозування замовлень та врахування факторів, що впливають на попит;

- визначення оптимального рівня запасів для забезпечення оптимального обсягу наявності товарів;

- запровадити система "Точно вчасно", яка дозволяє отримувати товари лише тоді, коли вони потрібні, зменшуючи необхідність в великих запасах;

- використовувати спеціалізоване програмне забезпечення для автоматизації ведення обліку та керування запасами;

- встановити довгострокові та взаємовигідних відносин з ключовими постачальниками та клієнтами;

брати активну участь у державних закупівлях, зокрема, щодо вибухозахисного освітлення, освітлення злітних смуг, промислового освітлення та освітлення бомбосховищ.

Також пропонуємо застосувати факторний аналіз коефіцієнта загального покриття, він допоможе отримати більш глибоке розуміння його фінансового стану

та виявити можливості для поліпшення ліквідності через оптимізацію різних аспектів управління фінансами. Цей підхід дозволяє кількісно оцінити вплив кожного фактору на загальний рівень ліквідності товариства.

Також пропонуємо товариству вжити наступні заходи:

- провести оптимізацію оборотних активів, зосередившись на збільшенні оборотності своїх активів, зокрема швидколіквідних активів, таких як запаси і дебіторська заборгованість. Для цього необхідно зменшити запаси і покращити збір коштів від клієнтів;

- залучення додаткових джерел фінансування через банківські кредити або інші джерела фінансування для забезпечення достатнього рівня грошових коштів для вчасного погашення поточних зобов'язань;

- переглянути умови оплати з клієнтами та постачальниками, щоб зменшити строк оплати для клієнтів і збільшити строк оплати для постачальників. Завдяки цьому збільшиться обсяг доступних грошових коштів;

- здійснювати планування і прогнозування грошових потоків для забезпечення належного рівня коштів для погашення зобов'язань.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бабич А.М. Формування оптимальної структури грошових коштів підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2011, № 9, С.12-24.
2. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика/ навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури. 2011. 328 с.
3. Бержанір І. А. Діагностика показників ліквідності підприємств. Фінансове забезпечення сталого розвитку економіки України: колективна монографія / за ред. Слатвінського М.А. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2016. 156 с.
4. Білик М.Д. Фінансовий аналіз / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. К.: КНЕУ. 2015. 592 с
5. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент: Навч. курс / І.А. Бланк. – 4-е вид. перероб. і доп. . Київ : Ніка-Центр, 2016. 656с.
6. Бугай В.З., Білий Є.Л. Удосконалення методичного підходу щодо оцінки поточної ліквідності балансу підприємства/ В.З.Бугай, Є.Л. Білий // Вісник Запорізького національного університету. 2015. №1(4). С. 30.
7. Вдовенко Л. Платоспроможність підприємств: сутність та методика розрахунку показників. Економічний аналіз: зб. наук. Праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр ТНТУ „Економічна думка”. 2012. Вип. 10. Частина 2. С. 28–30.
8. Дорошенко А. П. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємствам. *Ефективна економіка*. 2010. №3. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua>. (дата звернення 30.03.2024).
9. Кирич Н.Б., Мосій О.Б., Машлій Г.Б., Горбатюк В.В. Зміни управлінських процесів в організаціях, викликані війною в Україні. *Економічний простір*, (190), 311-315. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-56> (дата звернення: 13.04.2024).

10. Кирич Н.Б., Юрик Н.Є., Шведа Н.М. Конкурентні переваги як основа успішної стратегії розвитку організації. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. Вип. 2 (25). С. 334-344. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21knbsro.pdf> (дата звернення: 12.05.2024).
11. Кирич Н.Б., Мосій О.Б. Фінансово-господарська стабільність функціонування підприємств, як важливий аспект сталого розвитку України. «Review of transport economics and management». Дніпро: Український державний університет науки і технологій (Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка Всеволода Лазаряна), 2023. Випуск 10(26). С.85-93
12. Котляр М.Л. Платоспроможність та ліквідність в системі оцінки фінансової стійкості підприємства. *Економічний простір*. 2010. №11. С. 210-212.
13. Кулик А.В. Проблеми організації та методики аналізу ліквідності і платоспроможності підприємств/ Збірник наукових праць МННЦ ІтіС. Київ. 2013. Вип.14. С. 298-308.
14. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз/ навч. посіб. 2016. 302 с.
15. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені наказом Міністерства економіки України 19.01.2006 № 14. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 22.01.2024).
16. Селівестрова Л. С. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посіб./ Л. С. Селівестрова, О. В. Скрипник ; за ред.С. М. Безрутченка. К. : ЦУЛ, 2012. 274 с.
17. Серединська В. М. економічний аналіз: навч. посібник / В. М. Серединська, О. М. Загородна, Р. В. Федорович. Тернопіль : Астон, 2010. 624 с.
18. Шевчук В. О. Аналіз господарської діяльності: навч. посібник / В. О. Шевчук, О. В. Коновалова, В. П. Пантелеев. К. : ДП «Інформ.-аналіт. Агентство», 2011. 399 с.
19. Майборода О.Є., Косарева І.П., Лесняк А.О. Платоспроможність

підприємства та формування системи її забезпечення. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2017. №18. С.252-260.

20. Ольховський А.М., Шемчук Є.В., Вдовиченко В.О. Ліквідність і платоспроможність підприємства: концептуальний підхід. *Фінанси України*. 2009. № 5. С. 120-123.

21. Польова Т. В., Кравцова Ю. В. Аналіз ліквідності балансу підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. №10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/pdf> (дата звернення 21.02.2024).

22. Основи охорони праці. навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів педагогічного напрямку / [Укладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза]. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 182 с.

23. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти із галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219с.

24. Безпека життєдіяльності та цивільний захист [Електронний ресурс]: підручник для студ. спеціальностей з природничих, соціально-гуманітарних наук та інженерно-комунікаційних технологій / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, Н. А. Праховнік, В. В. Зацарний; КПІ ім. Ігоря Сікорського.). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019, 267 с.

25. Стиценко Т.Є., Пронюк Г.В., Сердюк Н.М., Хондак І.І. Безпека життєдіяльності: навч. посібник. Харків: ХНУРЕ, 2018. 336 с.

